

Porodica: **Ranunculaceae**
(inkl. **Paeoniaceae**)

Zeleni ili trajnice s većinom izmjeničnim l. Cvj. redovno ž; o. jedno-
stavno ili dvostruko; l. o. često spiralno poredani, svi ili samo
unutarnji korolinični;¹ pr. ima velik broj, a isto i pl. (malokad 1).

Rodovi

1	Cvj. jednosimetrični (zigomorfni)	2
	Cvj. višesimetrični (radijarni)	4
2	Cvj. bez ostruge	Aconitum str. 96
	Cvjetovi s ostrugom	3
3	1 pl.	Consolida str. 97
	Više pl.	Delphinium str. 96
4	L. nasuprotni; cvj. većinom četveročlani; č. bijela ili ljubičasta	Clematis str. 99
	L. nisu nasuprotni	5
5	Lat. prelaze u ostrugu; č. i vj. obojeni; trajnice	Aquilegia str. 95
	Lat. bez ostruge ili ih uopće nema	6
6	Lapovi s ostrugom; jednogod. zelen s prizemnim, linealnim l.; cvjetiste izrazito produljeno	Myosurus str. 100
	Lapovi bez ostruge, često korolinični	7
7	Cvj. većinom četveročlani, u gr. ili metlicama; trajnice s razdijeljenim l.	8
	Cvj. nisu četveročlani	9
8	Cvj. bez lat.; p. s 1 s.	Thalictrum str. 99
	Lat. razvijene; č. brzo otpada; p. s više s.; l. dvostruko sastavljeni	Actaea str. 97
9	O. normalno razvijeno ¹	10
	Vj. nema ili je kraći od većinom obojene č. ²	12
10	Lat. pri dnu s medonosnom grabicom, koja je često prekrivena ljuskom; cvj. žuti ili bijeli (iznimno crvenkasti)	Ranunculus str. 100
	Lat. nemaju medonosne grabice	11

¹ Nektariji su u mnogih rodova označeni kao lat.

² Kod vrste *Anemone hepatica* (jetrenka) ne smiju se 3 najviša l. (ovojni l.), koji stoje u pršljenu neposredno ispod cvj., zamijeniti lapovima.

11	Trajnice s velikim, sastavljenim l.; cvj. veliki, tamnocrveni; 2–5 pl.	Paeonia str. 93
	Zeleni ili trajnice s l. razdijeljenim u linealne odsječke; pl. mnogo	Adonis str. 104
12	Vj. nema (lapovi korolinični)	13
	Vj. razvijen, ali često mnogo kraći od č.	16
13	St. sa sroliko okruglastim, cjelovitim, izmjeničnim l.; cvj. zlatnožuti	Caltha str. 95
	St. nosi samo 3 (malokad 4) l., koji stoje u pršljenu (ponekad tik ispod cvijeta)	14
14	Ovojni (pricvj.) l. u pršljenu tik isod cvj., pa stoga sličje lapovima; l. trokrpasti; nektarija nema	Hepatica str. 97
	Ovojni (pricvj.) l. redovno duboko ispod cvj., sličje pravim l. (iznimno su cjeloviti)	15
15	Plodići s dugim, dlakavim v. (»kljun«); nektariji sličje pr.	Pulsatilla str. 97
	Plodići nemaju dugi, dlakavi v.; nektarija nema	Anemone str. 98
16	L. razdijeljeni u usko linealne odsječke; jednogod. zeleni s bijelim ili svjetlomodrim cvj.	Nigella str. 95
	L. nisu razdijeljeni u usko linealne odsječke; trajnice	17
17	L. dvostruko sastavljeni: cvj. bijeli, maleni	Isopyrum str. 95
	L. dlanoliko razdijeljeni ili samo urezani	18
18	Lat. plosnate; lapova mnogo; l. dlanoliko razdijeljeni; cvj. žučkasti ili zelenkasti	Trollius str. 94
	Lat. cjevaste	19
19	Lapovi nježni, žuti, otpadaju; pl. slobodne, na dršku	Eranthis str. 94
	Lapovi veliki, bijeli, zelenkasti ili crvenkasti, ne otpadaju; pl. pri dnu srasle, sjedeće	Helleborus str. 94

Vrste

1. **Paeonia L.*** — božur

Liske cjelovite, duguljaste ili eliptične, terminalna pri dnu kijačasta. (*i kult.*) (P. mascula) Velesni b. . . . .
corallina Retz.

Liske rascijepane na 2–3 dijela, s cjelovitim ili ponovno na 2–3 dijela rascijepanim listićima. (*i kult.*) (P. peregrina) Ljekoviti b. . . . .
officinalis L.

* Neki ovaj rod izdvajaju u posebnu porodicu *Paeoniaceae*.

2. *Helleborus* L. — kukurijek

- 1 Cvj. bijeli ili crvenkasti; najviši l. cjeloviti 2
Cvj. zeleni ili tamnoljubičasti; najviši l. nalik na prizemne, razdijeljeni 3
- 2 L. tamnozeleni, sprijeda s naprijed ispruženim zupcima; cvj. bijeli, 6 – 8 cm široki. Pretplanin. podr. Crni k. **niger** L.
L. modrozeleni, sprijeda sa koso stršećim, bodljastim zupcima; cvj. obično crvenkasti, 8 – 11 cm široki. Pretplanin. šume. Velecvjetni k. **macranthus** Freyn
- 3 Cvj. zeleni ili žučkastozeleni 4
Cvj. tamnoljubičasti ili smeđoljubičasti 6
- 4 Svi odsječci l. rascijepani na više uskih, fino i oštro pilastih dijelova; l. odozdo dlakavi; cvj. razmjerno veliki. Livade. Krški k. **multifidus** Vis.
Odsječci l. cjeloviti ili su samo neki od njih rascijepani na 2 – 3 dijela¹ 5
- 5 Sve žile na donjoj strani l. istaknute; prizemni l. zimzeleni; cvj. veliki, zeleni. Mirisavi k. **odorus** W. K.
Glavne žile na donjoj strani l. vrlo malo istaknute, postrane udubljene; prizemni l. u jesen otpadaju; cvj. maleni, žučkastozeleni. Sitnocvjetni k. **dumetorum** W. K.
- 6 L. razdijeljeni na 9 cjelovitih, široko lancetastih odsječaka²; l. per. izvana tamnoljubičasti, iznutra zelenkastoljubičasti. Crnocrvni k. **atrorubens** W. K.
L. razdijeljeni na 5 duboko rascijepanih odsječaka²; l. per. široki, izvana smeđoljubičasti, iznutra zelenkastoljubičasti. Crvenkasti k. **purpurascens** W. K.

3. *Eranthis* Salisb. — ozimnica

Niska trajnica s pojedinačnim, žutim cvj.; pricvjetni l. zvjezdoliko rascijepani. Šume. Rana o. **hyemalis** (L.) Salisb.

4. *Trollius* L. — planinčica

Trajnica; l. dlanoliko razdijeljeni na 5 (~ 7) dijelova, pojedini odsječci usječeno pilasti; cvj. pojedinačni, svijetložuti ili zelenkasti. Vlažna mjesta nizinskih i brdskih livada. Europska p. **europaeus** L.

¹ H. odorus var. istriacus Schiffn. približuje se s obzirom na rascijepanost l. vrsti H. multifidus Vis.

² Treba promatrati potpuno razvijene l.!

5. *Caltha* L. — kaljužnica

- 1 P. postupno sužen u 2 – 6 mm dugi kljun 2
P. naglo sužen u 0,5 – 1,5 mm dugi kljun 3
- 2 L. na rubu izverugani ili gotovo cjeloviti. Vlažna, močvarna mjesta. Dugokljuna k. **cornuta** Sch. N. Ky.¹
L. na rubu grubo pilasti, vrlo veliki. Širokolisna k. **latifolia** Sch. N. Ky.¹
- 3 P. s ledne strane zavinut, oblikom koso eliptičan. Močvarna, vlažna mjesta. Močvarna k. **palustris** L.
P. s ledne strane ravan ili samo pri dnu zavinut, oblikom poluokruglast. Upadljiva k. **laeta** Sch. N. Ky.¹

6. *Isopyrum* L. — pužarka

Trajnica s puzavim podankom; l. dvostruko trodijelni; b. gola, s više bijelih cvj. Šume. Šumska p. **thalictroides** L.

7. *Aquilegia* L. — pakujac

- 1 Ostruga ravna ili samo malo zavinuta; prizemni l. odozdo modrozeleni i gusto dlakavi; cvj. veliki; l. per. jedva dulji od nektarija. Planin. točila. Kitajbelov p. **kitaiibellii** Schott
Ostruga na vrhu kukasta ili spiralno zavinuta 2
- 2 Pr. najviše jednako tako dugi kao i nektariji; st. s 1 – 3 modra cvj.; nektariji bijeli; ostruga kukasta. Planin. i pretplatnin. podr. Amalijin p. **amallae** Heldr.
Pr. nadvisuju nektarije; st. s većim brojem ljubičastomodrih cvj.; nektariji ljubičastomodri; ostruga spiralno zavinuta. Šume. Obični p. **vulgaris** L.²

8. *Nigella* L. — crnjika

- 1 A. na vrhu sa šiljkom; plodni l. jedva do polovine srasli; lapovi bijeli, prema vrhu svijetlodri. Poljska c. **arvensis** L.
A. na vrhu tupe; plodni l. potpuno srasli 2
- 2 Oko cvj. ovojni l.; p. gladak; lapovi svijetlodri. Sredoz. podr. Damaščanska c. **damascena** L.
Cvj. bez ovojnih l.; p. hrapavo oštar; lapovi modrikastobijeli. Kult. i **sativa** L. *podivlj.* Uzgojena c.

¹ Mnogi je smatraju podvrstom vrste C. palustris.

² Obuhvaća više oblika.

9. *Aconitum* L. — jedić

- 1 Cvj. svijetložuti 2
Cvj. ljubičasti, rjeđe bijeli ili išarani 4
- 2 »Kaciga« otprilike jednake visine i širine; k. vretenast; č. ne otpada; odsječci l. usko linealni. Pretplanin. podr. Otrovni j. **anthora** L.
»Kaciga« mnogo viša nego šira; k. čupavo; č. otpada 3
- 3 L. najviše do polovine rascijepani; cvat rahao, većinom razgranjen, grane strše. Šume. (*A. lycoctonum*). Žuti j. **vulparia** Rchb.¹
L. gotovo do dna rascijepani; cvat gust, nerazgranjen ili samo pri dnu slabo razgranjen. Pretplanin. podr. Rascijepani j. **ranunculifolium** Rchb.
- 4 Cvjetne stapke, č. i gornji dio st. sa žljezdastim dlakama, ljepljivi; cvat razgranjen; dršci nektarija zavinuti; pr. goli. Pretplanin. šume. Metličasti j. **paniculatum** Lam.
St. gola ili dlakava, ali bez žljezda 5
- 5 Dršci nektarija redovno ravni; »kaciga« dulja nego što je široka; pr. goli. Pretplanin. podr. Šareni j. **variegatum** L.
Dršci nektarija zavinuti; »kaciga« vrlo malo dulja ili kraća nego što je široka. (*i kult. i podivlj.*) Modri j. **napellus** L.²

10. *Delphinium* L. — veliki kokotić

- 1 Gornji nektariji srpasti, s kratkom ostrugom 2
Gornji nektariji tupo zaobljeni, produženi u ostrugu, postrani u donjem dijelu suženi u klinac (unguis); s. poprijeko isprugane . . . 3
- 2 Zelen; postrani nektariji goli; ostruga 3–4 mm duga; l. dlakavi; cvj. modri. Sredoz. podr. Sredozemni v. k. **staphisagria** L.
Trajnica; postrani nektariji u sredini s čuperkom dlaka; ostruga 15–22 mm duga; st. dlakava. Rascjepkani v. k. **fissum** W. K.
- 3 Postrani nektariji pri dnu srcoliki, naglo suženi u klinac; svi l. dlanoliko razdijeljeni; plodni l. s dugim dlakama. Sredoz. podr. Dlakavi v. k. **halteratum** S. S.
Postrani nektariji jajoliki ili eliptični, postupno suženi u klinac; gornji l. cjeloviti, linealno lancetasti; plodni l. goli. Sredoz. podr. Strani v. k. **peregrinum** L.

¹ Obuhvaća veći broj oblika.

² Kolektivna vrsta koja obuhvaća velik broj oblika.

11. *Consolida* S. F. Gray — kokotić

- 1 Plodni l. i p. goli 2
Plodni l. i p. dlakavi 3
- 2 B. s prileglim dlakama; p. tri puta tako dug kao što je širok; gornja lat. (s ostrugom!) 26–38 mm duga. Polja, kamenjare. Poljski k. **arvensis** Op.
B. s ± stršećim dlakama; p. oko dva puta tako dug kao što je širok, često polumjesečast; gornja lat. 22–26 mm duga. Sredoz. podr. Metličasti k. **paniculata** Host
- 3 Ostruga gornje lat. za polovinu kraća od l. per.; cvj. ljubičasti; p. s gustim, mekanim dlakama. Sredoz. podr. Kratkoostrugasti k. **brevicornu** (Vis.) Sóo
Ostruga gornje lat. jednako duga ili dulja od l. per.; cvj. najčešće modri, rjeđe ružičasti, bijeli ili crvenoljubičasti; p. oštro dlakav ili gol 4
- 4 Plodni l. i p. dlakav 5
Plodni l. i p. gol; st. s prileglim dlakama; l. rascijepani u linealne odsječke; cvj. modroljubičasti (iznimno ružičasti ili bijeli). Kraljevski k. (*Delphinium consolida*) **regalis** S. F. Gray
- 5 Cvj. modri (iznimno bijeli ili ružičasti); br. malene, jedva dosežu do dna lapova; v. produžen; s. crna. Sredoz. podr. Vrtni k. (*i kult.*) (*Delphinium a.*) **ajacis** (L.) Schur
Cvj. crvenoljubičasti; br. produžene, bar donje znatno nadvisuju do lapova; v. vrlo kratak; s. smeđa (*Delphinium o.*) **orientalis** (Gay) Schröd.

12. *Actaea* L. — habulica

Zelen; cvj. bijeli; 1 pl.; p. je crna boba. Šume. Klasasta h. **spicata** L.

13. *Hepatica* Mill. — jetrenka

Trajnica; cvj. modri, malokad ružičasti ili bijeli. Listopadne šume. (*Anemone hepatica*) »Jetrenka«. **nobilis** Schreb.

14. *Pulsatilla* Mill. — sasa

- 1 Ovojni l. sličje prizemnim l. (dvostruko su trodijelni); cvj. veliki, bijeli, često izvana ljubičasto nahukani. Planin. podr., vapnenačka podloga. (*Anemone a.*) Planinska s. **alpina** (L.) Delarbre
Ovojni l. različiti od prizemnih (dlanoliko su razdijeljeni) 2

- 2 Cvj. isprva uspravni, kasnije vise, tamnoljubičasti; prizemni l. 3 – 4 puta rasperani. Suha mjesta. Gorska s. **montana** (Hoppe). Rchb.
Cvj. uvijek uspravni, svijetloljubičasti; prizemni l. 2 – 3 puta rasperani. Suha mjesta. (Anemone pulsatilla) Modra s. **vulgaris** Mill.

15. Anemone L. — šumarica

- 1 Ovojni l. cjeloviti; l. na tri ili više dijelova rascijepani; cvj. ružičasti, malokad bijeli ili žućkasti. Sredoz. podr. (*i kult.*) (inkl. *A. stellata*) Vrtna š. **hortensis** L.
Ovojni l. razdijeljeni ili bar duboko urezani 2
- 2 Cvj. bijeli, crveni, ružičasti, ljubičasti ili modri (malokad žuti, ali se tada ovojni l. razlikuju od prizemnih l.) 3
Cvj. žuti (većinom 2); podanak puzav, a iz njega izbijaju prizemni l., koji nalikuju na ovojne l. Šume. Žuta š. **ranunculoides** L.
- 3 Po nekoliko bijelih cvj. u cvatu (iznimno su cvj. pojedinačni); ovojni i prizemni l. dlanoliko razdijeljeni ili urezani. Pretplanin. i planin. podr. Sunovratna š. **narcissiflora** L.
Cvj. pojedinačni 4
- 4 Prizemni l. trodijelni, pojedini dijelovi rascijepani na usko linealne odsječke; ovojni l. kijačasti, dvostruko rasperani; cvj. crveni, modri, ljubičasti, žuti, malokad bijeli. Sredoz. podr. Krunična š. **coronaria** L.
Prizemni l. nisu rascijepani na usko linealne odsječke 5
- 5 8 – 18 lapova; lapovi bijeli ili modri 6
5 – 6 lapova; lapovi bijeli, ponekad ružičasto nahukani 7
- 6 U cvj. 8 – 10 bijelih, jajolikih lapova; podanak tanak. Planin. podr. Planinska š. **baldensis** L.
Većinom 12 – 18 lapova; lapovi modri (iznimno bijeli), linealno produženi; podanak odebljao. Sredoz. podr. Apeninska š. **apennina** L.
- 7 Veći broj 5-dijelnih, prizemnih l., njihovi odsječci nejednako pilasti; podanak kratak; većinom 5 bijelih, izvana dlakavih lapova. Suha mjesta. Velika š. **sylvestris** L.
Prizemni l. pojedinačni ili ih nema; podanak puzav i produžen; većinom 6 bijelih, golih lapova 8
- 8 Odsječci l. urezano pilasti, srednji na 3, postrani na 2 dijela rascijepani; a. žute. Šume. Bijela š. **nemorosa** L.
Odsječci l. cjeloviti, šiljasti, široko lancetasti, pilastog, pri dnu cjelovitog ruba; a. bijele. Šume. Trolisna š. **trifolia** L.

16. Clematis L. — pavitina

- 1 L. cjeloviti, jajoliki, cjelovitog ruba; cvj. ljubičasti. Livade. Cjelolisna **integrifolia** L.
P.
L. razdijeljeni 2
- 2 Cvj. u račvastim cvatovima, maleni, bijeli; p. s dugim, dlakavim v. 3
Cvj. pojedinačni, ljubičasti ili modri (samo iznimno bijeli); penjačice (grmovi) 5
- 3 Penjačice (grmovi) 4
Trajnica; l. rasperani, liske cjelovitog ruba, jajolike, šiljaste. Uspravna **recta** L.
P.
- 4 L. dvostruko rasperani; lapovi samo na rubu pustenasti; p. pločast. Sredoz. podr. Plamenita p. **flammula** L.
L. jednostavno rasperani, liske često krpaste ili pilaste; lapovi s obje strane pustenasti; p. jajolik. Obična p. **vitalba** L.
- 5 Vanjski pr. sterilni, korolinični; p. s dugim dlakavim v.; l. dvostruko trodijelni. Pretplanin. podr. (Atrogene a.) Planinska p. v. **alpina** (L.) Mill.
Svi pr. fertilni; p. s kratkim, golim (kljunom); l. rasperani, liske trodijelne. Sredoz. podr. Primorska p. (*i kult.*) **viticella** L.

17. Thalictrum L. — metiljka, kozlačica

- 1 P. trobrid, gladak i okriljen; pr. prema gore odebljali; cvat gust; cvj. ljubičasti ili svijetlozeleni. Šume. Šumska m. **aquilegifolium** L.
P. nije trobrid, nego uzdužno izbrazdan; pr. nisu odebljali 2
- 2 Cvj. i pr. vise; a. ušiljene 3
Cvj. i pr. uspravni; a. uglavnom tupe 7
- 3 Stg. na rubu resasto nazubljene; st. i l. žljezdasto dlakavi. Smrdljiva **foetidum** L.
m.
Stg. nisu na rubu resasto nazubljene 4
- 4 L. trodijelni, otprilike iste duljine i širine; st. fino prugasta (malokad bridasta) 5
L. perasto sastavljeni, dulji nego što su široki; st. bridasto izbrazdana 6
- 5 St. na čvorovima amo-tamo zavinuta, sivkasto nahukana, samo u sredini s 1 parom l.; srednje grane metlice gotovo vodoravne. Mala m. **minus** L.
St. ravna i uspravna, nije nahukana, a l. na njoj uglavnom jednolično raspoređeni; grane metlice uglavnom uspravne. (T. majus) Velika **elatum** Jacq. m.

- 6 Listići jajoliki ili kijačasti, većinom sprijeđa trokrpasti. Jednostavna m. **simplex** L.
Listići gornjih l. linealni, većinom cjeloviti. Vlažna mjesta. Bročikasta m. **galioides** (Nestl.) Borza
- 7 Podanak dug, puzav; palistići razvijeni; listići sprijeđa rascijepani na 3 (4) dijela. Vlažna mjesta. Žuta m. **flavum** L.
Podanak nije puzav; palistića nema; listići cjeloviti ili na vrhu rascijepani na 3 dijela. Vlažna mjesta, bare. Svjetlucava m. **lucidum** L.

18. *Myosurus* L. — mišorepka

Vrlo malena, jednogod. zelen; l. cjeloviti, linealni, cvj. žučkasto zeleni. Vlažna, pješčana mjesta. Sitna m. **minimus** L.

19. *Ranunculus* L. — žabnjak (Inkl. *Batrachium* et *Ficaria*)

- 1 Kopnene b.; cvj. žuti, bijeli ili ružičasti 2
Vodene b.; cvj. bijeli, često pri dnu žuti; l. bar djelomično pod vodom, razdijeljeni na usko linealne, nitaste odsječke (*Batrachium*) . . . 33
- 2 Cvj. bijeli, malokad ružičasti 3
Cvj. žuti 4
- 3 Cvjetne stapke gole, produžene; l. duboko na 3 dijela rascijepani. Pretplanin. šume. Platanostolisni ž. **platanifolius** L.
Cvjetne stapke dlakave; l. 3-dijelni, srednji dio na peteljci. Pretplanin. podr. Gorski ž. **aconitifolius** L.
- 4 K. gomoljasto ili vretenasto odebljalo 5
K. nije odebljalo 12
- 5 Većinom 3 lapa; 8 ili više uskih, žutih lat.; niska b. sa srcolikim l. (*Ficaria verna*) »Zlatica«. **ficaria** L.
Po 5 lapova i lat. (samo iznimno više) 6
- 6 L. goli, srcoliko okruglasti ili jajoliki, nerazdijeljeni ili samo na vrhu usječeni; planin. b. 7
L. dlanoliko ili perasto razdijeljeni, malokad cjeloviti, ali tada gusto dlakavi 8
- 7 Za vrijeme cvatnje nema prizemnih l.; najdonji l. na st. bubrežast, pri dnu srcolik, izverugan. Pretplanin. livade. (inkl. *R. scutatus*) »Žabnjak kolovrc«. **thora** L.
Za vrijeme cvatnje razvijeni većinom 1 prizemni l. na dugoj peteljci, širi nego što je dug, sprijeđa usječeno krpast (kao i najdonji l. st.). Planin. točila i pašnjaci na vapnenačkoj podlozi. Križani ž. **hybridus** Biria

- 8 Č. strši ili je prilegla uz vj. 9
Č. za vrijeme cvatnje previnuta prema natrag 11
- 9 Prizemni l. dvovrsni; djelomično cjeloviti ili samo donekle rascijepani, djelomično duboko rascijepani; pri dnu st. čuperak suhих vlakana; cvj. zlatnožuti. Suha mjesta. Lepezasti ž. **flabellatus** Desf.
Prizemni l. svi jednaki (malokad najdonji cjeloviti, ali tada gornji nisu duboko rascijepani) 10
- 10 Prizemni l. razdijeljeni na 5 cjelovitih, usko lancetastih dijelova; p. splošten, s kljunom koji je na vrhu kukast. Vlažna mjesta. Stopalasti ž. **pedatus** W. K.
Prizemni l. 2–3 puta rasperani, pojedini odsječci linealno lancetasti, šiljasti; p. sa smotanim ili kukastim kljunom. Tisućulisni ž. **millefoliatus** Vahl.
- 11 Odsječci l. usko lancetasti, cjeloviti ili gotovo do dna rascijepani na 2–3 dijela; b. gusto svilenasto dlakava; kljun p. gotovo ravan. Livade. Ilirski ž. **illyricus** L.
Odsječci l. kijačasti, na vrhu usječeni ili krpasti 26
- 12 L. cjeloviti, lancetasti ili jajoliki; b. vlažnih predjela i močvara . . . 13
L. dlanoliko razdijeljeni 15
- 13 Svi l. linealni ili lancetasti (malokad eliptični), pri dnu suženi; lat. znatno dulje od lapova; p. gladak (pod povećalom fino točkast) . . . 14
Donji l. srcoliko jajoliki, na dugoj peteljci, gornji duguljasto eliptični; lat. nisu dulje od lapova ili su jedva dulje; p. zrnato hrapav, s duljim ili kraćim kljunom. Jednolistni ž. **ophioglossifolius** Vill.
- 14 Visoka trajnica s debelim, šupljim podankom, iz kojega izbijaju vriježe; cvj. veliki (28–35 mm široki); p. sa širokim rubom i kratkim, širokim kljunom. Močvarna mjesta. Veliki ž. **lingua** L.
Nježna trajnica; podanak bez vriježa; cvj. maleni (8–15 mm široki); p. nadut, s vrlo uskim rubom i malenim šiljkom. Močvarna mjesta. Močvarni ž. **flammula** L.
- 15 Trajnice 16
Jednogod. zeleni 27
- 16 Cvjetne stapke okrugle, nisu izbrzdane 17
Cvjetne stapke izbrzdane 24
- 17 Lapovi prema natrag previnuti; st. i l. trepavičavo dlakavi; kljun p. trokutast. Vlažna mjesta sredoz. podr. Baršunasti ž. **velutinus** Ten.
Lapovi strše ili su prilegli uz vj. 18
- 18 P. dlakav; vanjski prizemni l. većinom cjeloviti 19
P. gol; prizemni l. većinom razdijeljeni 20

- 19 St. ima pri dnu 1–2 ljuške i 1–2 cjelovita, okruglasta, nešto dlakava l.; l. st. grubo pilasti. Šume. Kasubijski ž. **cassubicus** L.
St. nema pri dnu ljuška; više prizemnih l., goli, unutarnji krpasti ili rascijepani; l. st. s linealnim, grubo pilastim odsječcima. Zlatnožuti ž. **auricomus** L.
- 20 Gornji l. na st. ne razlikuju se od prizemnih, samo su jednostavnije razdijeljeni 21
Gornji l. na st. sjedeći, jasno se razlikuju od prizemnih l.; st. s 1 ili samo nekoliko cvj. 23
- 21 Dlake na st. strše; l. 3–5 krpasti; cvj. narančastožuti. Vlažne šume. Vunenasti ž. **lanuginosus** L.
Dlake na st. prilegle; l. razdijeljeni na 3–5 dijelova 22
- 22 Podanak kratak; pojedini dijelovi l. uski, duboko urezani; kljun p. gotovo ravan. (R. acer) »Žabnjak ljutić«. **acris** L.
Podanak produžen, puzav; pojedini dijelovi l. široki, grubo nazubljeni; kljun p. širok, kukast. Stevenov ž. **steveni** Andrž.
- 23 Podanak kratak, uspravan; prizemni l. grubo pilasti; kljun p. spiralno svinut, 2–3 puta kraći od p. Planin. livade. Svinutokljuni ž. **oreophilus** M. B.
Podanak produžen, vodoravan; prizemni l. cjelovitog ruba ili vrlo slabo nazubljeni; kljun p. na vrhu kukast, mnogo kraći od p. Planin. livade, mjesta gdje se topi snijeg. Brdski ž. **montanus** Willd.
- 24 Lapovi strše ili su prilegli uz vj. 25
Lapovi prema natrag previnuti 26
- 25 Podanak s vriježama; prizemni l. trodijelni ili dvostruko trodijelni; p. fino istočkani. Vlažna mjesta. Puzavi ž. **repens** L.
Podanak bez vriježa; priz. l. 3–5-dijelni. Mnogocvjetni ž. **polyanthemos** L.
- 26 St. pri dnu lukovičasto odebljala; prizemni l. rascijepani na 3 dijela, pojedini dijelovi razmjerno duboko usječeni. Lukovičasti ž. **bulbosus** L.
St. nije pri dnu odebljala; prizemni l. razdijeljeni na 3 dijela, pojedini dijelovi krpasto nazubljeni. Vlažna mjesta. Napuljski ž. **neapolitanus** Ten.
- 27 Plodište s p. polukuglasto izbočeno; plodni l. spoštjeni, često čvoričavi ili s bodljicama 28
Plodište s p. valjkasto produženo; plodni l. maleni i naborani; medna grabica na lat. bez pokrovne ljuške; lat. malene, blijedožute. Vlažna mjesta. Blijedožuti ž. **scleratus** L.
- 28 Lapovi uglavnom prema natrag previnuti 29
Lapovi strše; l. trodijelni ili dvostruko trodijelni; cvj. svijetložuti. Polja. Poljski ž. **arvensis** L.
- 29 Lat. obrnuto jajolike, 2–3 puta dulje od lapova 30
Lat. duguljaste, jednako duge ili malo dulje od lapova 31
- 30 Prizemni l. rascijepani na 3 dijela, srednji dio na 3, postrani na 2 dijela rascijepani; cvj. svijetložuti; kljun p. trokutast, malo zavinut. Vlažna mjesta. Sardinijski ž. **sardous** Cr.
Prizemni l. rascijepani na 3 dijela, srednji dio trokrpast, postrani dvo-krpasti; cvj. zlatnožuti; kljun p. lancetast, s 2 žile. Vlažna mjesta. Obrubljeni ž. **marginatus** Urv.
- 31 Stapke koje nose p. nisu odebljale 32
Stapke koje nose p. odebljale; donji l. 5-krpasti, gornji 3-dijelni; cvj. maleni, u pazušu l., svijetložuti. Sredoz. podr. Pazušnocvjetni ž. **chius** DC.
- 32 B. gotovo gola; l. grubo izverugano pilasti; lat. dulje od č., svijetložute. Sredoz. podr. Bodljikasti ž. **muricatus** L.
B. dlakava; l. krpasto izverugani; lat. jednako duge kao i č., žute; cvj. vrlo maleni. Sredoz. podr. Sitnocvjetni ž. **parviflorus** L.
- 33 Plodište polukuglasto 34
Plodište duguljasto 35
- 34 Podvodni l. redovno duži od članaka st., vrlo razgranjeni; plivajući l. (ako postoje) 3–5 krpasti; cvj. 20–25 mm u promjeru; b. do 1,5 m duga. Stajačice i polako tekuće vode. Vodeni ž. **aquatilis** L.¹
Podvodni l. redovno kraći od članaka st.; plivajući l. rascijepani na 3 dijela ili trodijelni; cvj. 8–15 mm u promjeru; b. do 30 cm duga. Petiverov ž. **petiveri** Koch
- 35 Plodište golo; podvodni l. obično najprije trodijelni, zatim rašljasti, do 50 cm dugi; plivajućih l. redovno nema; b. 1–6 m duga. Tekuće. Podvodni ž. **fluitans** Lam.
Plodište dlakavo 36
- 36 Podvodni l. trodijelni, zatim rašljasti, izvan vode rašireni, po obliku okrugli; plodići u mladosti dlakavi; st. se lako lomi. Stajačice i polako tekuće vode. (R. circinatus) Raskrečeni ž. **divaricatus** Koch.
Podvodni l. opetovano trodijelni, a zatim rašljasti; plodići s ledne strane čekinjasti; st. se ne lomi lakavi; st. se lako lomi. Stajačice i polako tekuće vode. (R. paucistamineus) Tankolisni ž. **trichophyllus** Chaix²

¹ Obuhvaća više oblika.

² Obuhvaća više oblika; kod var. rionii Lag. (Sredoz. podr.) su plodići goli.

20. *Adonis* L. — gorocvijet

- 1 Trajnica; cvj. se pojavljuju u proljeće, veliki su i žute boje; u cvj. 10–20 lat.; č. dlakava; p. dlakav, s kukastim kljunom. Proljetni g. **vernalis** L.
Jednogod. b.; cvj. se pojavljuju ljeti; 6–10 (najčešće 8) lat. u cvj.; p. gol, s ravnim ili samo malo zavinutim kljunom 2
- 2 Lat. međusobno prilegle, tamnocrvene, pri dnu često crne; kljun p. ravan. Sredoz. podr. (*A. annua*) Jesenski g. **autumnalis** L.
Lat. raširene; kljun p. malo zavinut 3
- 3 Č. dlakava; lat. ciglenocrvene (malokad žute); kljun p. na vrhu crn. Žarkocrveni g. **flammea** Jacq.
Č. gola; lat. smeđocrvene (malokad žute); p. pri dnu sa šiljastim, stršecim zubom a odozgo s dugim, zelenim kljunom. Ljetni g. **aestivalis** L.

Porodica: *Nymphaeaceae*

Trajne vodene b. L. na vrlo dugim peteljka, plivaju na površini vode, kožnati, duboko srcoliko urezani. Cvj. bijeli ili žuti, ♀, plivaju na vodi; po 4–5 (iznimno 6–7) lapova, lat. i mnogo pr.; pl. nadrasla, s mnogo sjem. zametaka; p. nalik na bobu.

Rodovi

- Lat. bijele, bar tako duge kao i lapovi, bez medonosne grabice, zajedno s pr. prirasle na pl.; 4 lapa, izvana zeleni **Nymphaea** str. 104
Lat. žute, mnogo kraće od lapova, na jednoj strani s medonosnom grabicom, kao i pr. slobodne; 5 žutih lapova **Nuphar** str. 104

Vrste

1. *Nymphaea* L. (*Castalia*) — lopoč
Stg. plosnata, žuta; unutarnji f. linealni. Stajačice. (*Castalia* a.) Bijeli l. **alba** L.
2. *Nuphar* Sm. — lokvanj
Cvj. 4–5 cm široki; stg. cjelovita, rjeđe izverugana, 10–20 zrakasta, zrake ne dopiru do ruba. Stajačice. Žuti l. **luteum** (L.) Sm.
Cvj. 2–3 cm široki; stg. zvjezdasta, šiljasto nazubljena, 6–14 zrakasta, zrake dopiru do ruba. Stajačice. Patuljasti l. **pumilum** (Timm) DC.

Porodica: *Ceratophyllaceae*

Trajne vodene b. s rašljasto razdijeljenim l. u pršljenima. Cvj. o, pojedinačno u pazušcu l.; o. jednostavno, od 9–12 l.; 10–20 pr.; pl. nadrasla, s 1 sjem. zametkom.

Jedini rod

Ceratophyllum str. 105

Vrste

1. *Ceratophyllum* L. — voščika
L. mekani, razdijeljeni na 4–8 kao vlas tankih odsječaka; v. mnogo kraći od p.; p. nema trna. Stajačice. Mekana v. **submersum** L.
L. kruti, lomljivi, razdijeljeni na 2–4 bodljasta odsječaka; v. jednako dug ili dulji od p.; p. ima pri dnu 2 trna ili bradavice. Stajačice. Kruta v. **demersum** L.

Porodica: *Papaveraceae*

Zeleni ili trajnice s redovno izmjeničnim l., bez palistića. Cvj. ♂, često nepravilni; o. dvostruko; 2 lapa (često otpadaju), 4 lat.; pr. ili mnogo (u tom su slučaju slobodni), ili 6 (tada srasli u 2 snopića); 1 nadrasla pl.; p. je tobolac ili oraščić.

Rodovi

- 1 Cvj. bez ostruge, višesimetrični; pr. mnogo, slobodni 2
Cvj. s ostrugom, jednosimetrični; pr. 6, srasli u 2 snopića 4
- 2 Tobolac okruglast, jajolik ili kijačast, nepotpuno 4–20-gradan, otvara se rupicama ispod stg.; stg. 4–20 zrakasta **Papaver** str. 106
Tobolac produžen (slično komuški), s 2–4 zaklopca; stg. 2–4 krpasta 3
- 3 Trajnica; cvj. žuti, u štitastim cvatovima; tobolac se otvara od dna prema vrhu s 2 zaklopca **Chelidonium** str. 106
Zeleni; cvj. pojedinačni; tobolac se otvara od vrha prema dnu **Glaucium** str. 106
- 4 P. je okruglast oraščić s 1 s.; redovno jednogod. zeleni **Fumaria** str. 107
P. je duguljast ili jajolik tobolac s većim brojem s.; većinom trajnice **Corydalis** str. 107

1. *Chelidonium* L. — rosopas

Trajnica; l. rasperani, odozdo modrozeleni; čitava b. sadrži otrovni, narančasti sok; st. ± vunenasto dlakava. »Rosopas«. **majus** L.

2. *Glaucium* Mill. — makovica

Tobolac ± bradavičav; cvjetne stapke većinom gole; gornji l. duboko srcoliki, obuhvaćaju st.; cvj. žuti. Uz morsku obalu. Primorska m. **flavum** Cr.

Tobolac ukočeno dlakav; cvjetne stapke ukočeno dlakave; gornji l. pri dnu odrezani, sjedeći; cvj. crveni ili narančasti. Crvena m. **corniculatum** (L.) Rudolph

3. *Papaver* L. — mak

1 Niske trajnice planinskih krajeva; svi l. prizemni, rasperani; cvjetne stapke s prileglim dlakama; cvj. bijeli, malokad ružičasti. Planinski m. **alpinum** L.

Jednogod. zeleni; st. s l. 2

2 L napola obuhvaćaju st.; l. i st. ± goli, modrikasto nahukani; cvj. blijedocrveni, ljubičasti ili bijeli; tobolac gol. *Kult. i podivlj.* Vrtni m. **somniferum** L.

Gornji l. ne obuhvaćaju st.; l. i st. ± dlakavi; cvj. crveni, rjeđe bijeli 3

3 Tobolac i pl. gola; pr. nisu prošireni 4

Tobolac i pl. većinom ukočeno dlakavi; pr. prema gore prošireni 6

4 Tobolac obrnuto jajolik ili gotovo okruglast; krpe stg. se na p. međusobno rubovima prekrivaju 5

Tobolac duguljasto kijačast; krpe stg. na p. razmaknute, Sjetveni m. **dubium** L.¹

5 Cvjetne stapke sa stršećim, ukočenim dlakama. »Mak turčinak«. **rheas** L.¹

Cvjetne stapke s prileglim bodljastim dlakama. Sredoz. podr. Oštrod-lakavi m. **strigosum** (Bönn.) Schur

6 Tobolac okruglast, s većim brojem ukočenih, zavnutih bodljastih dlaka; cvjetne stapke s prileglim dlakama. Sredoz. podr. Zavnutobodljasti m. **hybridum** L.

Tobolac jajolik ili kijačast, s ravnim ili gotovo ravnim bodljastim dlakama 7

¹ Obuhvaća više oblika.

7 Tobolac malen, jajolik, gusto dlakav. Sredoz. podr. Apulski m. **apulum** Ten.
Tobolac duguljasto kijačast, malokad dlakav ili gol. Pješčarski m. **argemone** L.

4. *Corydalis* Vent.— šupaljka, kokočica

1 St. razgranjena, s više l.; gomolja nema; cvj. u gr. koji stoje nasuprot l. 2
St. izbija iz gomolja, s 1–2 l.; trajnice; cvj. u terminalnom gr. 4

2 Peteljke l. s obje strane s uskim okriljenim rubom; cvj. žučkastobijeli; p. duži od drška Okriljena š. **ochroleuca** Koch
Peteljke bez ruba, odozgo plosnate 3

3 Lat. bijele, na vršku žučkastozelene; p. 2–3 puta kraći od drška; s. tamna; l. modrozeleni. Kamenito tlo, zidovi. Bijela š. **acaulis** (Wulf.) Pers.

Lat. žute; p. jednako dug ili dulji od drška; s. sjajna; l. odozgo zeleni, odozdo modrozeleni. Kamenita mjesta. Žuta š. **lutea** (L.) DC.

4 Gomolj šupalj; st. s 2 l., ispod njih nema ljuske; cvj. crvenkasti, modri, ljubičasti ili bijeli. Šume. Šuplja š. **cava** (L.) Schw. et. K.
Gomolj ispunjen; ispod najnižeg l. nalazi se kožičasta ljuska 5

5 Br. jajolike, cjelovitog ruba; cvj. mutnocrveni; p. mnogo dulji od drška. Šume. (C. fabacea) Srednja š. **intermedia** (L.) Mérat.
Br. rasperane ili urezane 6

6 Gr. s p. uspravan i produžen; držak p. bar polovinu tako dug kao p.; cvj. mutnocrveni ili bijeli. Šume. Čvrsta š. **solida** (L.) Clairv.
Gr. s p. zbijen i visi; držak mnogo kraći od p.; cvj. crvenoljubičasti. Šume. Patuljasta š. **pumila** (Host) Rchb.

5. *Fumaria* L. — dimnjača

1 Dršci p. uspravni 2
Dršci p. prema dolje previnuti 7

2 Lapovi jednako široki kao vj.; br. mnogo kraće od drška p.; cvj. ružičasti, u rahlim gr. Peterova d. **petteri** Rchb.
Lapovi uži od vj. 3

3 Lapovi 2–3 mm dugi 4
Lapovi 0,5–1,5 mm dugi 6

- 4 P. na vrhu ravan ili izrubljen; cvj. ružičasti, na vrhu tamnocrveni. Ljekovita d. **officialis** L.¹
P. na vrhu okruglast ili ušiljen; b. sredoz. podr. 5
- 5 P. izrazito hrptast, na vrhu donekle ušiljen; u gr. veći broj cvj.; lapovi jajoliki lancetasti, na rubu nazubljeni. Sredoz. podr. (F. maior) Velika d. **gaillardotii** Boiss.
P. nije izrazito hrptast, na vrhu potpuno tup; gr. siromašni; lapovi duguljasto lancetasti. Sredoz. podr. Malena d. **insignis** (Pugs.) Fritsch
- 6 Cvj. ružičasti, na vrhu tamnocrveni; p. na vrhu tup; odsječci l. plosnati. Vajlantova d. **vaillantii** Lois.
Cvj. bijeli, na vrhu tamnocrveni; p. na vrhu odrezan; odsječci l. žljebasti. Sitnocvjetna d. **parviflora** Lam.
- 7 Cvj. 9 – 10 mm dugi, ružičasti, na vrhu tamnocrveni; odsječci l. duguljasto linealni; p. ušiljen. Turetova d. **thuretii** Boiss.
Cvj. 10 – 12 mm dugi, na vrhu crvenosmeđi; odsječci l. široko duguljasti, tupi 8
- 8 Cvj. 12 mm dugi; lapovi široko jajoliki, 3 puta kraći od vj.; dršci p. često djelomično strše; p. naboran. Sredoz. podr. Lepezasta d. **flabellata** Gasp.
Cvj. 10 – 12 mm dugi; lapovi jajoliki, jedva za polovinu kraći od vj.; dršci p. prema dolje zavinuti; p. gladak. Sredoz. podr. Vitičava d. **capreolata** L.

Porodica: Capparaceae

Grmovi s izmjeničnim, cjelovitim l.; palistići često preobraženi u kukaste trnove. Cvj. pojedinačni, na dugim stapkama, ♂; po 4 lapa i lat.; pr. mnogo; pl. nadržala, na dugom dršku, s vrlo kratkim v.; p. je boba s mnogo s.

Rod

Cvj. veliki, s mnogo pr.; bobe jajolike, na dršku; s. bubrežastog oblika **Capparis str. 108**

Vrsta

1. **Capparis** L. — kapar

Grane vise; l. okruglasti, goli; cvj. bijeli ili ljubičastobijeli. Sredoz. podr. (i kult.) (C. rupestris) Trnoviti k. **spinosa** L.

¹ Obuhvaća nekoliko oblika.

Porodica: Brassicaceae (Cruciferae)

Trajnice ili zeleni, rjeđe polugrmovi. L. izmjenični, bez palistića. Cvj. ♂, većinom u gr.; o. dvostruko, od 4 lapa i 4 lat. (lat. ponekad nisu razvijene); redovno 6 pr., od toga 2 kraća, a 4 dulja; pri dnu pr. nektariji; pl. 1, nadržala, većinom s više sjem. zametaka; p. je redovno komuška ili komušica (otvara se s 2 zaklopca).

Rodovi

- 1 P. 4 ili više puta dulji od svoje najveće širine (komuška) 2
P. najviše 3 puta dulji od svoje najveće širine (komušica) 28
- 2 Zaklopki komuške (prividno) bez žila ili pri dnu s 1 vrlo nejasnom žilom 3
Zaklopki komuške s 1 – 5 (ili više) uzdužnih žila 5
- 3 Komuške plosnate, u svakom pretincu 1 red s. **Cardamine str. 117**
Zaklopki komuške izbočeni, komuške često oble ili četverobridne; s. u svakom pretincu najčešće poredane nepravilno u 2 reda 4
- 4 Cvj. bijeli **Nasturtium str. 117**
Cvj. žuti **Rorippa str. 116**
- 5 Cvj. bijeli, ružičasti ili ljubičasti, rjeđe žučkastobijeli ili zelenkasti 6
Cvj. izrazito žuti 17
- 6 P. nije člankovit ili je poprečno razlučen u veći broj članaka 7
P. poprečno razlučen u 2 članka 16
- 7 P. s dugim kljunom 8
P. bez kljuna ili je kljun kratak 9
- 8 P. se otvara; kljun dvostran, plosnat **Eruca str. 127**
P. se ne otvara, često se raspada na pojedine članke; kljun čunjast **Raphanus str. 127**
- 9 Zaklopki komuška ± plosnati **Arabis str. 119**
Zaklopki komuška hrptasti ili izbočeni 10
- 10 Stg. tučka od 2 uspravne pločice; dlake razgranjene; b. uvijek i u gornjem dijelu obilno dlakava; cvj. većinom ljubičasti ili s ljubičastim žilicama 11
Stg. tučka glavičasta, tupa ili izrubljena (malokad dvokrpasta); dlake jednostavne, većinom malobrojne ili ih uopće nema, rjeđe razgranjene, ali je tada b. samo u donjem dijelu dlakava, a gornji su l. goli i modrozeleni; cvj. bijeli ili žučkastobijeli, rjeđe ružičasti ili ljubičasti 13

- 11 Stg. čunjasta, šiljasta; komuške oble
Stg. jajolika ili gotovo okrugla 12
Malcolmia str. 122
- 12 Pločice stg. na jednoj strani ravne
Pločice stg. s ledne strane s malim čvorićima ili s privjeskom u obliku
malog rošćića
Hesperis str. 121
Matthiola str. 122
- 13 L. st. cjeloviti, pri dnu srcoliki i obuhvaćaju st.; cvj. bijeli ili žučkasto-
bijeli 14
L. st. ne obuhvaćaju st. 15
- 14 Prizemni l. nazubljeni, gusto dlakavi
Svi l. goli, modrozeleni
Arabis str. 119
Conringia str. 128
- 15 L. srcasto okruglasti ili gotovo trokutasti; zaklopci komuške s 3 žile;
b. miriše na češnjak
L. eliptični ili lancetasti; zaklopci komuške s 1 žilom
Alliaria str. 121
Arabidopsis str. 119
- 16 Gornji članak p. sužen u kratki, donekle zavnuti kljun; cvj. bijeli
Rapistrum str. 127
Gornji članak p. splošten, bez kljuna; cvj. ljubičastocrveni, vrlo rijetko
bijeli
Cakile str. 127
- 17 Zaklopci komuške s 1 istaknutom žilom 18
Zaklopci komuške s 3 – 5 žila (žile ponekad slabo izražene) 23
- 18 St. i l. s prileglim, 2 – 4 struko rascijepanim dlakama¹ 19
St. i l. goli ili s jednostavnim, stršećim dlakama 20
- 19 Komuške naglo sužene u (3 – 5 mm dugi) kljun
Komuške bez kljuna ili s posve kratkim kljunom
Syrenia str. 116
Erysimum str. 115
- 20 Zaklopci komuška plosnati; s. dvoredne
Zaklopci komuška izbočeni ili hrptasti 21
Diploxys str. 126
- 21 Komuške bez kljuna, a zaklopci dosižu vrh komuške
Zaklopci ne dosižu vrh komuške, pa komuška stoga završava kljunom
.
.
.
Barbarea str. 116
- 22 Stg. vrlo malena, krpasta, krpe jajolike, pri vrhu se sastaju; kljun
splošten, dvosjekao
Stg. splošteno glavičasta, ± dvokrpasta; kljun nije splošten; gornji l.
većinom modrikasto nahukani
Eruca str. 127
Brassica str. 126
- 23 L. cjeloviti, goli, obuhvaćaju st., modrozeleni; komuška 8-kutasta
L. nisu cjeloviti 24
Conringia str. 128
- 24 Komuška nema kljuna 25
Komuška s izrazitim kljunom 26
- 25 Žile na zaklopcima komuške nejasne
Zaklopci komuške s 3 žile (ponekad srednja jače istaknuta)
Rorippa str. 116
Sisymbrium str. 114
- 26 Komuška se otvara 27
Komuška se ne otvara, nego se raspada na članke, fino izbrzdana
Raphanus str. 127
- 27 Kljun uži od komuške ili splošten, bez s.
Kljun iste širine kao i komuška, s 1 – 2 s.
Sinapis str. 126
Hirschfeldia str. 127
- 28 Lat. bijele, ružičaste ili ljubičaste, ponekad ih nema 29
Lat. žute (malokad blijedožute) 54
- 29 P. poprijeko razdijeljen u 2 članka 30
P. nije razdijeljen na 2 članka 32
- 30 Donji članak p. ima oblik drška i sterilan je, mnogo uži od gornjeg,
okruglastog i fertilnog članka
Donji članak p. nije mnogo uži od gornjeg i sadrži 1 – 2 s. 31
Crambe str. 127
- 31 Gornji članak p. plosnat; cvj. ljubičasti (vrlo rijetko bijeli)
Gornji članak p. sužen u donekle zavnut kljun; cvj. bijeli
Cakile str. 127
Rapistrum str. 127
- 32 P. se ne otvara, jajolik, okruglast ili splošten, s 1 – 2 s. 33
P. se otvara, ili se raspada na 2 plodića ili je izrazito dvodijelan (nalik
na naočale), s 1 ili više s. 37
- 33 P. jajolik ili okruglast, nije splošten 34
P. splošten 35
- 34 P. gotovo sjedeći, s kratkim kljunom
P. na dugom dršku, bez kljuna
Euclidium str. 122
Calepina str. 127
- 35 Komuščice zvjezdastodlakave
Komuščice gole 36
Alyssum str. 123
- 36 P. okriljen, na vrhu izrubljen, uspravan
P. nije okriljen, viseći
Aethionema str. 129
Peltaria str. 130

¹ Dlake često prividno nerascijepane (zapravo su na 2 dijela rascijepane i odozdo u sredini pričvršćene).

37	Lat. rascijepane	38
	Lat. nerascijepane	39
38	St. bez l.	Draba str. 125
	St. nosi l.; zaklopki komuščice kožičasti	Berteroa str. 123
39	Komuščice s leđne strane stisnute ili okruglaste ili kruško-like; zaklopki izbočeni	40
	Komuščice postrance stisnute (sa strane ruba zaklopaca); zaklopki ± hrptasti, često okriljeni	46
40	P. stisnut, ± plosnat	41
	P. okruglast, jajolik ili kruško-like, zaklopki jako izbočeni	45
41	Komuščice vrlo velike, na produženom dršku; ¹ cvj. veliki, ljubičasti	Lunaria str. 122
	Komuščice nisu na produženim dršcima	42
42	U svakom pretincu p. po 1 s.; cvj. bijeli; s. obrubljena; polugrm s prilieglim dlakama	Lobularia str. 125
	U svakom pretincu p. više s.	43
43	L. na 3–5 dijelova rascijepani, gotovo goli; cvj. ružičasti (iznimno bijeli)	Petrocallis str. 126
	L. cjeloviti	44
44	Cvj. ljubičasti (rjeđe bijeli i potkraj crvenkasti); v. produžen; st. mekana, savitljiva	Aubrietia str. 120
	Cvj. bijeli; v. kratak; st. uspravna	Draba str. 125
45	Prizemni l. u rozeti, s peteljkom, lopatasto jajoliki, oni na st. linealni i cjelovitog ruba; pr. ± zavinuti	Kernera str. 130
	Prizemni l. vrlo veliki, duguljasti, narovašeni, oni na st. izverugani, krpasti ili češljasto perasti; pr. ravni; vrlo velika, razgranjena b.	Armoracia str. 117
46	U svakom pretincu p. po 1 s.	47
	U svakom pretincu p. više s.	49
47	Vanjski cvj. nepravilni, s mnogo većim lat.	Iberis str. 129
	Svi cvj. pravilni, s jednakim lat.	48
48	P. od 2 dijela (nalik na naočale), ne otvara se, s mrežolikim žilama ili na rubu bodljivo resast	Coronopus str. 128
	P. se otvara, gladak	Lepidium str. 128

¹ Produženi se držak ne smije zamijeniti cvjetnom stapkom!

49	Komuščica okriljena, na vrhu izrubljena	50
	Komuščica nije okriljena	52
50	Pr. bar djelomično okriljeni ili pri dnu s privjeskom	51
	Pr. jednostavni; st. većinom s gusto poredanim l., l. pri dnu streličasti ili s uškama, sjedeći	Thlaspi str. 130
51	Jednogod. zelen; st. uglavnom bez l.; cvj. bijeli; pr. pri dnu s privjeskom	Teesdalea str. 130
	Trajnica ili polugrm; st. nosi l.; cvj. ljubičasti; 4 duža pr. okriljeni	Aethionema str. 129
52	Jednogod. zeleni; pretinci p. s više s.	53
	Planinske trajnice; pretinci s 1–3 s.	Hutchinsia str. 129
53	Komuščice trokutaste, odrezane ili izrubljene	Capsella str. 130
	Komuščice jajolike, okruglaste ili ušiljene	Hutchinsia str. 129
54	Pregrada komuščice (septum) široka, otprilike iste širine kao najduži promjer p.	55
	Pregrada komuščice uska, otprilike iste širine kao najkraći promjer p., ili komuščica s jednom s. bez pregrade	66
55	P. u donjem dijelu valjkast a u gornjem naglo proširen, ili od 2 članka	56
	P. drukčijeg oblika	57
56	P. u donjem dijelu valjkast, u gornjem proširen, prazan; l. obuhvaćaju st., modrozeleni; gola b.	Myagrum str. 121
	P. od 2 članka, gornji članak okruglast ili jajast, s 1 s. i kljunom; l. ne obuhvaćaju st.; st. u donjem dijelu dlakava	Rapistrum str. 127
57	Komuščica ± sploštena (ili neznatno izbočena)	58
	Komuščica okruglasta, jajolika, kruško-like ili četverbridna; zaklopki jako izbočeni ili neizraziti	60
58	St. bez l., a prizemni l. trepavičavo dlakavi	Draba str. 125
	St. nosi l.	59
59	Lapovi strše, pri dnu nisu vrećasti; komuščice malene, njihovi zaklopki većinom ± izbočeni	Alyssum str. 123
	Lapovi uspravni (č. stoga zatvorena), postrani pri dnu vrećasto prošireni; komuščice velike, zaklopki plosnati.	Fibigia str. 122
60	Komuščica s 2 pretinca, otvara se	61
	Komuščica s 1–4 pretinca, ne otvara se, s tvrdim usplodom	65
61	Lapovi uspravni, postrani pri dnu vrećasto prošireni	62
	Lapovi strše, nisu vrećasto prošireni	63

- 62 Komuščica gola, pri dnu štapičasto sužena; s. okrijljene.
Alyssoides str. 124
 Komuščica sa zvjezdastim dlakama, pri dnu nije štapičasto sužena; s. obrubljene; rijetke b. planinskih točila
Degenia str. 124
- 63 Zaklopci p. s 1 žilom; l. st. pri dnu streličasti, sjedeći
Camelina str. 130
 Zaklopci p. bez žila ili s mrežoliko isprepletenim žilicama . . . 64
- 64 B. sa zvjezdastim dlakama; l. nerazdijeljeni, pri dnu ni srcoliki ni streličasti
Alyssum str. 123
 B. s jednostavnim dlakama ili bez dlaka; l. rasperani ili pri dnu srcoliki ili streličasti
Rorippa str. 116
- 65 P. okruglast; l. cjeloviti, gornji pri dnu streličasti, sjedeći
Neslia str. 131
 P. četverobridan, s 4 krilca; bar gornji l. perasto krpasti ili razdijeljeni; st. žljezdasto bradavičava
Bunias str. 121
- 66 P. s 1 pretincem, viseći, većinom s 1 s. 67
 P. s 2 pretinca, s 2 ili više s. 68
- 67 P. okruglast, stisnutoplosnat i okrijljen, oštro dlakav
Clypeola str. 125
 P. duguljasto kijačast ili duguljasto jajolik, gol ili baršunast
Isatis str. 121
- 68 P. splošten i dvodijelan (nalik na naočale)
Biscutella str. 128
 P. jajast ili obrnuto srcast 69
- 69 Donji l. rasperani, gornji jajasti, pri dnu srcasti, obuhvaćaju st.
Lepidium str. 128
 Donji l. cjeloviti, gornji duguljasti, pri dnu s uškama, obuhvaćaju st.
Thlaspi str. 130

Vrste

1. *Sisymbrium* L. — oranj

- 1 Trajnica; l. cjeloviti, duguljasto lancetasti, na rubu nejednako nazubljeni, dlakavi; st. visoka, ukočena, razgranjena, s mnogo cvj. Šume. Ukočeni o.
strictissimum L.
 Zeleni; l. ± razdijeljeni, samo najviši ponekad cjeloviti 2
- 2 Dlake razgranjene; na zaklopcima p. 3 žile, srednja jače istaknuta; l. 2–3 puta rasperani; odsječci donjih l. usko lancetasti, gornjih linealni; držak p. uži od samog p. (*Descurainia* s.) Sofijin o.
sophia L.
 Dlake jednostavne; sve 3 žile na zaklopcima p. podjednako istaknute; gornji l. ponekad cjeloviti 3

- 3 Po 2–3 gotovo sjedeća cvj. u pazušcu; p. često zavinut. Sredoz. podr. Višerožasti o.
polyceratium L.
 Cvj. u terminalnim gr. 4
- 4 P. štapičast, priliegao uz st.; terminalna krpa l. trokutasta ili kopljasta. Ljekoviti o.
officinale (L.) Scop.
 P. okrugao, strši 5
- 5 Dršci p. kratki, otprilike iste debljine kao i p. 6
 Dršci p. tanki (tanji od p.); mladi p. znatno nadvisuju cvj.; cvj. vrlo maleni, svijetložuti. Sjajni o.
irio L.
- 6 Lapovi strše vodoravno; lat. za polovinu dulje od č.; gornji l. jednostavno rasperani. (S. *pannonicum*) Panonski o.
altissimum L.
 Lapovi uspravni; lat. više od 2 puta dulje nego č.; najgornji l. često cjeloviti. Istočnjački o.
orientale L.
2. *Erysimum* L. — šeboj
- 1 Polugrm; stg. duboko dvokrpasta; l. lancetasti, cjelovitog ruba; cvj. žuti ili smeđožuti. Sredoz. podr. (*i kult. i podivlj.*) (Cheiranthus ch.) »Šeboj«.
cheiri (L.) Cr.
 Trajnice ili zeleni; stg. tupa ili izrubljena 2
- 2 Dlake l. na 2 dijela rascijepane (one u sredini pričvršćene često su slične jednostavnima) 3
 Dlake l. djelomično na 3 ili više dijelova rascijepane 4
- 3 V. 2–6 mm dug; trajnica s nerazgranjenom st.; komuške često zavinute. Pretplanin. podr. Helvetski š.
helveticum DC.
 V. jedva 1 mm dug; č. 10–15 mm duga; prizemni l. zeleni. Šumski š.
sylvestre (Cr.) Scop.¹
- 4 Cvjetne stapke 2–3 puta duže od č., duge gotovo kao polovina p.; l. duguljasto lancetasti; dlake l. na 3 dijela rascijepane. Sjajni o.
cheiranthoides L.
 Cvjetne stapke jednako duge ili kraće od č. 5
- 5 Jednogod. zeleni; cvjetne stapke strše vodoravno, odebljale; p. se prema gore suzuje, otprilike iste debljine kao i cvjetne stapke. Verugasti o.
repandum L.
 Dvogod. zeleni ili trajnice 6

¹ Obuhvaća više oblika.

- 6 Komuške tupo 4-bridne, sa sivkastim dlakama, jednoboje; cvj. bez mirisa. Kamenita mjesta. Blijedi o. **crepidifolium** Rchb.
Komuške oštro 4-bridne, na plohama sivkasto dlakave, na bridovima gole; za vrijeme cvatnje većinom nema prizemnih l. (E. odoratum) Mirisavi o. **erysimoides** (L.) Fritsch¹

3. *Syrenia* Andr. — sirenija

Jednogod. zelen; l. gusto dlakavi (dlake rascijepane na više dijelova), izverugano nazubljeni; cvjetne stapke kraće od č.; komuške dlakave, na bridovima gole. (*Erysimum* c.) Šiljasta s.

cuspidata (M. B.) Rchb.

4. *Barbarea* R. Br. — repnica

Donje i srednje cvjetne stapke sa br.; prizemni l. lirasto rasperani, postrane krpe malene, terminalna velika, bubrežastog oblika; komuške priljege uz st. Pretplanin. podr. Lirasta r.

bracteosa Guss.

Br. nema; gr. s p. produžen; lat. dvostruko duže od č.; donji l. sa svake strane najčešće sa 4 krpe. Obična r. **vulgaris** R. Br.

5. *Rorippa* Scop. — grbak

- 1 Gornji l. na st. nerazdijeljeni (ponekad urezano nazubljeni) . . . 2
Gornji l. na st. rasperani . . . 3

- 2 L. lancetasti ili lopastni, pri dnu duboko srcoliki, sjedeći, donji suženi u peteljku; p. okruglast, mnogo kraći od drška. Močvarna mjesta. Austrijski g. **austriaca** (Cr.) Bess.

Donji l. često češljasto ili lirasto rasperani, gornji ili svi duguljasto lancetasti, sjedeći, nejednako pilasti; p. duguljasto jajolik ili eliptičan. Močvarna mjesta, uz obale. Amfibijski g.

amphibia (L.) Bess.

- 3 Lat. jednako duge kao i č.; p. jajoliko duguljast, 6 mm dug; l. lirasti, gornji duboko rascijepani. Močvarna mjesta. (R. palustris) Islandski g. **islandica** (L.) Bess.

Lat. duže od č. 4

- 4 Prizemni l. u rozeti, terminalna krpa gotovo okrugla, postrane malene ili ih nema; l. st. pri dnu s uškama; st. uspravna, u gornjem dijelu razgranjena. Pirenejski g. **pyrenaica** Lam. Rchb.

Prizemni l. za vrijeme cvatnje često nedostaju, rasperani, pojedine krpe nazubljene; l. st. nemaju pri dnu ušaka; komuške 6–15 mm duge, često zavinute. Šumski g. **sylvestris** (L.) Bess.

¹ Obuhvaća više oblika.

6. *Armoracia* G. M. Sch. — hren

Donji l. st. (ne prizemni!) rasperani; p. 6 mm dug; k. mesnat. *Kult. i podivlj.* (A. lapathifolia) Seljački h. **rusticana** G. M. et Sch.

Donji l. st. nepravilno usječno nazubljeni; p. 10–15 mm dug. Močvarna mjesta. Veleplodni h.

macrocarpa (W. K.) Kit. ex Baumg.

7. *Nasturtium* R. Br. — potočarka

Trajnica s vriježama; st. u donjem dijelu puzava; l. rasperani, goli; lat. 4 mm duge, bijele. Uz vrela i obale. (*Rorippa nasturtium-aquaticum*) Ljekovita p. **officinale** R. Br.

8. *Cardamine* L. — režuha (inkl. *Dentaria*)

- 1 U pazušcu l. crnocrvene rasplodne bobice (bulbili); podanak mesnat, ljuskav; donji l. rasperani, gornji cjeloviti, lancetasti; lat. ljubičaste, ružičaste, malokad bijele. Šume. (*Dentaria* b.) Lukovičasta r. **bulbifera** (L.) Cr.
U pazušcu l. nema rasplodnih bobica 2
- 2 L. na st. (gornji) nikad u pršljenima; cvj. bijeli ili ružičasti, nikada žučkasti 3
L. na st. po 3 u pršljenu, malokad razmaknuti; cvj. žučkastobijeli ili tamnocrveni 16
- 3 L. bar djelomično rasperani 4
L. trodijelni ili dlanoliko sastavljeni 14
- 4 Lat. velike (5–15 mm duge) 5
Lat. malene (1,5–3 mm duge), bijele, ponekad ih nema 12
- 5 L. st. pri dnu bez ušaka 6
Bar donji l. st. pri dnu s uškama 9
- 6 Pl. sa 4–8 sjem. zametaka, gusto prekrivena bijelim dlakama; st. razgranjena, u gornjem dijelu dlakava; l. mesnati, modrozeleni, ± s prilieglim dlakama; lat. bijele. Brdska kamenita mjesta, točila i sl. Planinska r. **carnosa** W. K.
P. s 8 ili više sjem. zametaka, gola ili rijetkodlakava 7
- 7 Cvj. većinom bijeli; a. tamnoljubičaste; st. bridasta. Uz izvore, obale. Gorka r. **amara** L.
Cvj. ljubičasti ili bijeli; a. žute 8

- 8 St. niska, često zavinita i do dna razgranjena; cvj. bijeli; l. goli, drozeleni, najdonji na dugoj peteljci; lat. izrubljene. Silikatna podloga. Modrosiva r. **glauca** Spreng.
St. većinom visoka, uspravna, nerazgranjena ili, češće, u gornjem dijelu razgranjena; cvj. ljubičasti ili bijeli; a. žute, rjeđe ljubičaste; komuške 28 – 40 mm duge. Vlažna, močvarna mjesta. Livadna r. **pratensis** L.¹
- 9 Prizemni l. nerazdijeljeni, okruglasti ili jajoliki, s dugom peteljkom; s. okriljena. Planin. pašnjaci, pretežno na silikatnoj podlozi. Planinska r. **resedifolia** L.
Prizemni listovi perasto razdijeljeni 10
- 10 Cvj. ružičasti; st. u gornjem dijelu razgranjena; komuške 3 – 4 cm duge. Pretplanin. šume. Ružičasta r. **chelidonia** L.
Cvj. bijeli 11
- 11 Lat. 7 – 11 mm duge; komuške sužene u v. koji nije okriljen; lapovi na vrhu s malim roščićem. Primorska r. **maritima** Port.
Lat. 4 – 6 mm duge; komuške sužene u okriljeni v. Grčka r. **graeca** L.
- 12 L. st. pri dnu s uškama; lat. vrlo malene, otpadaju, često ih nema uopće; jednogod. zelen. Vlažne šume. Uškasta r. **impatiens** L.
L. st. nemaju pri dnu ušaka 13
- 13 St. gotovo gola; većinom 4 pr.; komuške uspravne, znatno nadvisuju cvj. Oštrodlakava r. **hirsuta** L.
St. s ± ukočenim dlakama; 6 pr.; komuške uspravne, ali sa stršećim drščima i samo malo nadvisuju cvj. Vlažne šume. (C. sylvatica) Savitljiva r. **flexuosa** With.
- 14 St. bez l. ili s l, vrlo malenim l.; trajnica s puzavim podankom; prizemni l. na dugoj peteljci, trodijelni; lat. bijele, komuške uspravne. Šume. Trolisna r. **trifolia** L.
St. s 3 ili više l. 15
- 15 L. st. 3-dijelni, liske tupo nazubljene; lat. 10 – 12 mm duge, kao snijeg bijele; a. ljubičaste. Šume. (Dentaria trifolia W. K.) Šumska r. **savensis** Schulz
L. st. dlanoliko sastavljeni od 5 na rubu oštro pilastih lisaka; lat. 18 – 20 mm duge, tamnocrvene; a. žute. Šume. (Dentaria p.) Prstasta r. **pentaphyllos** (L.) Cr.

¹ Obuhvaća više oblika.

- 16 L. rasperani, liske lancetaste, na rubu oštro pilaste; lat. žučkastobijele. Šume. (Dentaria p.) Višelisnata r. **polyphylla** (W. K.) Shulz
L. trodijelni; liske dvostruko pilaste; lat. žučkastobijele. Šume. (Dentaria e.) Deveterolisna r. **enneaphyllos** (L.) Cr.

9. **Arabidopsis** Heynh. — uročnjak
(*Stenophragma* Čel.)

- Jednogod. zelen; prizemni l. u rozeti, većinom nazubljeni; l. st. većinom cjelovitog ruba; čitava b. modrikasto nahukana. Talijin r. **thaliana** (L.) Heynh.

10. **Arabis** L. — gušarka
(inkl. *Cardaminopsis*)

- 1 Bar gornji l. st. pri dnu srcoliki ili streličasti, te obuhvaćaju st. . . 2
L. st. ne obuhvaćaju st. (rjeđe ju napola obuhvaćaju), pri dnu suženi ili zaobljeni 11
- 2 Svi ili bar gornji l. st. goli (ponekad samo na rubu trepavičavi) . . 3
Svi l. st. dlakavi 4
- 3 Lat. žučkastobijele; p. četverbridast, uspravan; s. u 2 reda; donji dio st. i prizemni l. dlakavi. (Turraris g.) Gola g. **glabra** (L.) Bernh.
Lat. bijele; p. plosnat; s. u 1 redu; b. potpuno gola. Šume. Malocvjetna g. **pauciflora** (Grimm) Garcke
- 4 Cvj. ljubičasti; p. strše; jednogod. zelen. Sredoz. podr. Proletna g. **verna** (L.) R. Br.
Cvj. bijeli ili zelenkastobijeli 5
- 5 P. prema dolje okrenuti; s. široko okriljene; cvj. zelenkastobijeli. Tornjasta g. **turrata** L.
P. uspravni ili strše; s. nisu ili su vrlo usko okriljene 6
- 6 Trajnice s vriježama; lat. velike, obrnuto jajolike, strše; p. strše . . 7
Zeleni bez vriježa; lat. malene, kijačaste, gotovo uspravne 8
- 7 L. sa zvjezdastim dlakama, ali zeleni (ili samo najmlađi sivozeleni); lat. prilično malene, postupno sužene u klinac (unguis); p. otprilike 4 puta tako dug kao njegov držak. Kamenita mjesta planin. i pretplanin. podr. Planinska g. **alpina** L.
L. gusto sivo dlakavi; lat. veće, naglo sužene u klinac; p. otprilike dvostruko dulji od svoga drška. (A. albida) Kavkaska g. **caucasica** Willd.
- 8 P. strši pod kutom od najmanje 45° 9
P. uspravan 10

- 9 Dršci p. vrlo kratki, tako široki kao i p.; s nije okriljena. Suha mjesta. Uškasta g. **auriculata** Lam.
Dršci p. produženi, mnogo tanji od p.; s. usko okriljena. Kamenita mjesta. (A. saxatilis) Kamenjarska g. **nova** Vill.
- 10 L. st. donjom polovinom prilegli uz st., pri dnu duboko srcoliko streličasti; st. većinom razgranjena; s. fino istočkana. (A. nemorensis) Šumska g. **gerardii** Bess.
L. st. sjedeći, pri dnu odrezano uškasti ili plitko srcoliki, nisu prilegli uz st.; st. većinom nerazgranjena; s. nije istočkana. Oštrodlakava g. **hirsuta** (L.) Scop.
- 11 B. s podzemnim vriježama; st. u donjem dijelu s prileglim dlakama; l. na rubu i odozdo iznad središnje žile dlakavi, inače goli; lat. bijele. Bijela g. **procurrens** W. K.
B. bez podzemnih vriježa, a ako imaju vriježe, onda su l. st. na kratkim peteljka 12
- 12 Prizemni l. postupno suženi u peteljku, nerazdijeljeni, ponekad nazubljeni 13
Prizemni l. lirasti ili rasperani, rjeđe nerazdijeljeni, ali tada naglo suženi u peteljku (Cardaminopsis) 14
- 13 L. na rubu s jednostavnim, stršćim dlakama; lat. okruglaste, obrnuto jajolike; p. kratak i širok. Planin. podr. Skopolijeva g. **scopoliana** Boiss.
L. sa zvjezdastim dlakama; p. uspravan; s. s uskim, kožnatim rubom. Sredoz. podr. (A. muricola) Zidna g. **muralis** Bert.
- 14 B. s vriježama; prizemni l. srcoliko okruglasti ili jajoliki, često lirasti; srednji l. st. jajoliki, gornji lancetasti; cvj. bijeli, rjeđe ružičasti. (Cardaminopsis h.) Halerova g. **halleri** L.
B. bez vriježa 15
- 15 St. i prizemni l. s rašljastim dlakama; donji l. st. nazubljeni ili lirasto rasperani; cvj. ljubičasti, rijetko bijeli. (Cardaminopsis a.) Pješčarska g. **arenosa** (L.) Scop.
St. i prizemni l. goli; l. st. na dugim peteljka, veći od prizemnih; cvj. bijeli ili ružičasti. (Cardaminopsis c.) Hrvatska g. **croatica** Sch. N. Ky.
11. **Aubrietia** Adans. — tarčuka
Komušćica sa zvjezdastim dlakama; l. na vrhu s 3 zupca, od kojih je srednji veći; gr. s 1 – 3 cvj.; cvj. ljubičasti. Kamenita mjesta. Hrvatska t. **croatica** Sch. N. Ky.

12. **Alliaria** Scop. — češnjaka

Dvogod. zelen; donji l. bubrežasti, grubo izverugani, na dugoj peteljci, gornji srcoliko jajoliki, šiljasto nazubljeni, na kraćoj peteljci; lat. bijele. Rastrljani l. mirišu na češnjak. (A. petiolata) Ljekovita č. **officinalis** Andrž.

13. **Myagrum** L. — šupljica

Dvogod. zelen; prizemni l. udubljeno rasperani; l. st. duboko streličasti, obuhvaćaju st.; lat. žute. Proraštena š. **perfoliatum** L.

14. **Isatis** L. — vrbovnik

St. većinom gola; l. goli; p. duguljasto kijačast, prema dnu sužen, na vrhu odrezan ili široko zaobljen i izrubljen, većinom gol, crnkast; cijela b. modrikasto nahukana. Bojadisarski v. **tinctoria** L.

St. u donjem dijelu dlakava; l. dlakavi ili gornji goli, modrozeleni; p. duguljasto linealan, s obje strane donekle sužen i na vrhu zaobljen, fino dlakav. Sredoz. podr. Sivkasti v. **canescens** DC.

15. **Bunias** L. — repušak

P. četverobridan, na bridovima okriljen, na vrhu s dugim kljunom; lat. 8 – 10 mm duge. Čunjasti r. **erucago** L.

16. **Hesperis** L. — večernica

- 1 Plojke lat. obrnuto jajolike, bijele ili ružičaste 2
Plojke lat. lancetaste, tamnocrvene ili žučkaste; cijela b. (i p.) žljezdasto dlakava; donji l. lirasto rasperani. Sredoz. podr. (H. laciniata) Ljepiva v. **glutinosa** Vis.
- 2 St. i l. bez žljezdastih dlaka; gornji l. suženi u peteljku ili pri dnu suženi i sjedeći; lat. ružičaste ili bijele. Obična v. **matronalis** L.¹
St. i l. gusto žljezdasto dlakavi 3
- 3 Lat. bijele; donji l. jajoliko lancetasti, na kratkoj peteljci, gornji lancetasti, pri dnu naglo suženi, sjedeći. Šume. Dinarska v. **dinarica** Beck
Lat. ružičaste; najdonji l. za vrijeme cvatnje većinom uveli, lirasto krpasti, ostali jajoliko duguljasti, sjedeći; cvj. stapke i č. žljezdasto dlakave. Šume. Šumska v. **sylvestris** Cr.

¹ Obuhvaća više oblika.

17. *Malcolmia* R. Br. — ljubovka

- 1 Dlake na p. djelomično na 3 dijela rascijepane; lat. 6 mm široke, odrezane; v. mnogo duži od širine komuške. Pješčana mjesta, osobito uz more. Primorska lj. **maritima** (Jusl.) R. Br.
Dlake na p. redovno na 2 dijela rascijepane; l. jajoliki ili jajoliko lancetasti, cjelovitog ruba ili nazubljeni; cvjetne stapke kraće od č.; lat. ljubičaste. Sredoz. podr. Sredozemna lj. **chia** (L.) DC.

18. *Matthiola* R. Br. — ljubičina

- 1 Cvjetne stapke najmanje polovinu tako duge kao č.; komuške na vrhu većinom bez rošćica 2
Cvj. gotovo sjedeći; komuške na vrhu s rošćićem; b. sivkastozelena; l. cjeloviti. Sredoz. podr. Sivozelena lj. **tristis** (L.) R. Br.
2 L. cjelovitog ruba, duguljasto lancetasti; osi cvata i komuške bez žljezdastih dlaka. Sredoz. podr. Sivkasta lj. **incana** (L.) R. Br.
Bar donji l. nazubljeni, pustenasti; osi cvata i komuške sa žučkastim, žljezdastim dlakama. Sredoz. podr. Žljezdasta lj. **glandulosa** Vis.

19. *Euclidium* R. Br. — razvijuša
(Soria Adans.)

Jednogod. zelen; l. duguljasto lancetasti; cvj. bijeli; p. s rašljastim dlakama. Sirojska r. **syriacum** (L.) R. Br.

20. *Lunaria* L. — mjesečnica

Trajnica; l. duboko srcoliki; komuške eliptično lancetaste, s obje strane ušiljene. Šume. »Srebrenka«. **rediviva** L.
Zelen; l. plitko srcoliki; komuške okruglasto jajolike, s obje strane zaobljene. (i kult. i podivlj.) Jednogodišnja m. **annua** L.

21. *Fibigia* Med. — sijedac

Zeljasta b.; gr. s p. produžen; l. s gustim, zvjezdastim dlakama; komuške s prileglim zvjezdastim dlakama. Štitasti s.

clypeata (L.) Med.

Polugrm; gr. s p. kratak; l. pepeljasto bijeli, oni u rozeti jajoliko lancetasti, oni na st. lopatasti. Sredoz. podr. Trobridi s.

triquetra (DC.) Boiss.

22. *Berteroa* DC. — sivka

Zelen; l. lancetasti; lat. bijele; komuške sa zvjezdastim dlakama. Sivkastobijela s. **incana** (L.) DC.

Trajnica (nalik na polugrm); l. duguljasto lancetasti; lat. bijele, kasnije ružičaste; komuške plosnate, gole. Promjenjiva s. **mutabilis** (Vent.) DC.

23. *Alyssum* L. — gromotulja
(inkl. *Aurinia* Desv.)

- 1 Pretinci pl. s 1 sjem. zametkom; pretinci p. uvijek s 1 s. 2
Pretinci pl. s 2 ili više sjem. zametaka; pretinci p. redovno s 2 ili više s. 3
2 St. uspravna, metličasto razgranjena; s. okriljene; l. odozdo sivo pustenasti. (A. argenteum) Zidna g. **murale** W. K.
St. se uzdiže, često savitljiva, s kratkim granama; s. nisu okriljene; l. s obje strane zvjezdasto dlakavi. Pješčana mjesta. Svinuta g. **tortuosum** Willd.
3 Dvogod. zeleni ili trajnice 4
Jednogod. zeleni 12
4 Komuške okruglaste ili u sredini nadute, a na rubu često stisnute 5
Zaklopki komuščica jedva izbočeni, komuške plosnate 8
5 Komuške okruglaste, na rubu nisu stisnute 6
Komuške u sredini nadute, na rubu stisnute, u svakom pretincu s 1 - 2 s.; l. zeleni; cvj. žuti. (Aurinia p.) Kamenjarska g. **petraeum** Ard.
6 Komuške 6 - 12 mm duge, s 4 - 12 s.; l. većinom udubljeno nazubljeni. Sredoz. podr. (Alyssoides s., Vesicaria s.) Izverugana g. **sinuatum** L.
Komuške 4-5 mm duge 7
7 L. duguljasti, često nazubljeni; komuške 5 mm duge, u svakom pretincu većinom s 4 s.; st. često pri dnu odrvenjela. (Aurinia c.) Gronjasta g. **corymbosum** (Gris.) Boiss.
L. u rozeti obrnuto jajoliki, udubljeno nazubljeni, oni na st. duguljasti; komuške 4 mm duge, u svakom pretincu s 2 s. Sredoz. podr. Sitnoplodna g. **microcarpum** Vis.
8 Komuške uvijek potpuno gole 9
Bar mlade komuške sa zvjezdastim dlakama 10

- 9 Prizemni l. većinom udubljeno nazubljeni; cvat slabo razgranjen; komuščice gotovo šire nego što su dugačke, na vrhu odrezane ili izrubljene. Istočna g. **orientale** Ard.
Prizemni l. slabo nazubljeni; cvat metličasto razgranjen; komuščice na vrhu zaobljene. (A saxatile, Aurinia s.) Arduinova g. **arduini** Fritsch
- 10 Busenasta trajnica s poleglom st.; gr. s p. skraćen, štitolik; donji l. okruglasti, naglo suženi u peteljku. Planin. podr. Busenasta g. **ovirensis** Kern.
St. uspravna ili se uzdiže 11
- 11 St. i cvjetne stapke s prileglim zvjezdastim dlakama; niska b. Siva g. **montanum** L.¹
St. i cvjetne stapke s nepravilnim, djelomično stršećim, zvjezdastim i rašljastim dlakama; cvj. veliki, zlatnožuti; p. s prileglim zvjezdastim dlakama. Transilvanska g. **transilvanicum** Schur.
- 12 Komuščice gole, 4 mm duge; lapovi otpadaju. Pješčana i kamenita mjesta. Pustinjska g. **desertorum** Stapf.
Komuščice s prileglim zvjezdastim dlakama 13
- 13 Lapovi ostaju na zrelom p.; jednogod. zelen; cvj. blijedožuti, kasnije bijeli; komuščice na vrhu izrubljene. Čaškasta g. **alyssoides** (L.) Nath.
Lapovi brzo otpadaju 14
- 14 Komuščice bez jednostavnih dlaka; l. lopatasti ili obrnuto lancetasti. (A. minus) Poljska g. **campestre** L.
Komuščice osim zvjezdastih dlaka još s dužim jednostavnim dlakama; l. obrnuto lancetasti; lat. jedva duže od č.; grane cvata dlakave. Pješčana mjesta. Oštrodlakava g. **hirsutum** M. B.
24. **Degenia** Hay. — degenija
Niska trajnica (st. do 10 cm visoka); l. linealno lancetasti, srebrnasto-bijeli; komuščice jajolike, pri vrhu stisnute, gusto dlakave. Planin. točila (Velebit). Velebitska d. **velebitica** (Deg.) Hay.
25. **Alyssoides** Mill. — gromotuljka
(Vesicaria Lam.)
Donji l. (u ružici) zvjezdastodlakavi, gornji goli. (Vesicaria u.) Mješnasta g. **utriculata** (L.) Med.²

¹ Obuhvaća nekoliko oblika.

² Kod var. *graeca* imaju l. ružice (rozete) uz zvjezdaste još i rašljaste dlake, a donji l. st. duge trepavice.

26. **Lobularia** Desv. — češlika
(Koniga Adans.)

Trajnica s lancetastim, šiljastim l.; komuščice plosnate, gole, u svakom pretincu s jednom s. Uz more. (Koniga m.) Primorska č. **maritima** (L.) Desv.

27. **Clypeola** L. — štitenka

Jednogod. zelen; st. polegla ili se uzdiže; l. duguljasti, cjelovitog ruba; cvj. vrlo maleni, blijedožuti, kasnije bijeli. Sredoz. podr. Sredozemna **jonthlaspi** L.

28. **Draba** L. — gladuš
(inkl. *Erophila*)

- 1 Cvj. žuti; svi l. u rozeti, trepavičavo dlakavi 2
Cvj. bijeli; prizemni l. nisu trepavičavo dlakavi 3
- 2 V. 3 – 6 mm dug; lat. jednako duge kao i pr.; komuščice s obje strane ušiljene, većinom gole, jednako duge kao i dršci. Planin. podr. Planinski g. **aizoides** L.
V. 1 – 1,5 mm dug; lat. duže od pr.; komuščice redovno s prileglim dlakama, nešto kraće od držaka. Planin. podr. **Diakavoplodni** g. **lasiocarpa** Roch.
- 3 St. nosi l.; lat. nerazdijeljene; p. na gotovo dvostruko dužim, vodoravno stršećim drščima. Zidni g. **muralis** L.
St. nema l.; lat. rascijepane (*Draba verna* L., *Erophila* v.) 4
- 4 Stg. ne nadvisuje dulje pr.; komuščice jedva dulje nego što su široke 5
Stg. znatno nadvisuje dulje pr.; komuščice bar dvostruko dulje nego što su široke 6
- 5 L. većinom cjelovitog ruba; b. redovno s većim brojem gotovo okruglih, sprijeda zaobljenih komuščica. (*Erophila* s.) Lopatasti g. **spathulata** Lang.
L. većinom nazubljeni; b. redovno s nekoliko široko jajolikih, sprijeda ušiljenih komuščica. (*Erophila* p.) Rani g. **praecox** Stev.
- 6 Komuščice u gornjem dijelu najšire; l. većinom grubo nazubljeni; lapovi dlakavi. Oveliki g. **maiuscula** (Jord.) Hay. et Wib.
Komuščice u sredini najšire 7
- 7 P. široko lancetast, s obje strane zaobljen; l. lopatasti, često grubo nazubljeni. Krokerov g. **krockeri** (Andrz.) Fritsch
P. usko lancetast, od sredine prema kraju postupno sužen, ušiljen; l. većinom cjelovitog ruba. Sjajni g. **glabrescens** (Jord.) Hay. et Wib.

29. *Petrocallis* R. Br. — kobaljica

Trajnica; l. kijačasti, gornji na 3, donji na 5 dijelova rascijepani. Vapnenačka podloga, planin. podr. Pirenejska k.

pyrenaica (L.) R. Br.

30. *Diplotaxis* DC. — dvoredac

- 1 Lat. duguljasto kijačaste, postupno sužene u dugi klinac (unguis); cvjetne stapke kraće od tek otvorenih cvj.; l. udubljeno lirasti; jednogod. b. šibasti d. *viminea* (L.) DC.

Lat. okruglasto jajolike, sužene u kratak klinac 2

- 2 Trajnica; st. u donjem dijelu drvenasta; cvjetne stapke mnogo duže od cvj. Uskolinisni d. *tenuifolia* (L.) DC.

Zelen; st. nije drvenasta; cvjetne stapke iste dužine kao i maleni cvj. Zidni d. *muralis* (L.) DC.

31. *Brassica* L. — vrzina

- 1 Svi l. s peteljkom ili bar pri dnu suženi nalik na peteljku; komuške prilegle uz st.; gornji l. lancetasti, cjelovitog ruba; lapovi strše. (*i kult. i podivlj.*) Crna v. *nigra* (L.) Koch

Gornji l. sjedeći ili obuhvaćaju st. 2

- 2 Lapovi uspravni; lat. velike, sumporasto žute; svi pr. uspravni; gornji l. sjedeći. *Kult i podivlj.* Vrtina v. *oleracea* L.¹

Lapovi ± strše; lat. tamnožute; kraći pr. se postupno uzdižu; gornji l. ± obuhvaćaju st. 3

- 3 Otvoreni cvj. viši od pupova; gornji l. duboko srcoliki, obuhvaćaju st. (*i kult.*) (B. *campestris*) Poljska v. *rapa* L.

Otvoreni cvj. u istoj visini ili niže od pupova; gornji l. srcoliki, samo napola obuhvaćaju st. *Kult. i podivlj.* »Korabica«. *napus* L.

32. *Sinapis* L. — gorušica

Kljun p. stisnuto čunjast, mnogo kraći od onog dijela p. koji sadrži s.; l. jajoliki ili duguljasti, donji često gotovo lirasti. Poljska g. *arvensis* L.²

Kljun p. splošten (nalik na mač), bar jednake duljine kao i dio p. koji sadrži s.; l. lirasto rasperani. (*i kult. i podivlj.*) Bijela g. *alba* L.

¹ Kultivirane odlike vrste B. *oleracea* jesu: kupus, kelj, koraba, cvjetača i prokula.

² Obuhvaća više oblika.

33. *Eruca* Mill. — riga

L. lirasto rasperani; cvj. žučkasti ili bijeli, s ljubičastim žilicama. Sredoz. podr. (*i kult.*) Sjetvena r. *sativa* Mill.

34. *Hirschfeldia* Moench — rigača

Jednogod. zelen s vrlo razgranenom st.; l. gusto dlakavi, lirasto rasperani, najviši linealni; cvj. blijedožuti. Sredoz. podr. Sivkasta r. *incana* (L.) Lagr. Foss.

35. *Cakile* Mill. — morguša

Zelen s mesnatim, većinom rasperanim l.; cvj. ljubičasti, ružičasti ili bijeli. Uz morsku obalu. Primorska m. *maritima* Scop.

36. *Rapistrum* Cr. — poveska

Trajnica; l. rasperani; v. kratko čunjast. Suha mjesta. Višegodišnja p. *perenne* (L.) All.

Jednogod. zelen; l. lirasti, terminalna krpa velika, jajolikog oblika; v. končast. Naborana p. *rugosum* (L.) All.

37. *Crambe* L. — šulac

Trajnica; prizemni l. dvostruko ili višestruko perasto rascijepani, isprva s ukočenim dlakama, kasnije (kao i st.) goli. Perasti š.

tataria Jacq.

38. *Calepina* Adans. — gorušika

Jednogod. zelen; prizemni l. udubljeno rasperani; l. st. duguljasti, pri dnu streličasti. Nepravilna g. *irregularis* (Asso) Thell.

39. *Raphanus* L. — rotkva

- 1 Komuška člankovita (nalik na čislo), pri dozrijevanju se raspada na pojedine članke; cvj. bijeli, svijetložuti ili ružičasti, većinom s ljubičastim žilicama 2

Komuška duguljasto valjkasta, vrlo malo ili uopće nije člankovita; lat. ljubičaste, s tamnim žilama; hipokotil (prividni korijen) mesnat, crven. *Kult. i podivlj.* Sjetvena r. *sativus* L.

- 2 Komuška valjkasta, od 3–8 članaka, u suhom stanju bridasta; donji l. lirasti. Bridasta r. *raphanistrum* L.

Komuška čunjasta, od 1–4 članka, u suhom stanju samo isprugana; donji l. većinom isprekidano lirasto rascijepani. Sredoz. podr. Čunjasta r. *landra* Moretti

40. *Conringia* Adans. — guščarica

Komuška 4-bridasta, njezini zaklopci s 1 žilom; lat. zelenkastobijele Istočnjačka g. **orientalis** (L.) Dum.
Komuška 8-bridasta, njezini zaklopci s 3 žile; lat. žute. Austrijska g. **austriaca** (Jacq.) Sweet

41. *Lepidium* L. — grbica
(inkl. *Cardaria* Desv.)

- 1 Lat. svijetložute; cvj. maleni; donji l. 2–3 puta rasperani, gornji srčoliki, cjelovitog ruba, obuhvaćaju st.; jednogod. zelen. Prorasila g. **perfoliatum** L.

Lat. bijele ili ih uopće nema 2

- 2 Gornji l. st. pri dnu streličasti i obuhvaćaju st. 3
L. st. ne obuhvaćaju st. 4

- 3 Trajnica; grane cvata većinom bez l.; p. nije okriljen. (*Cardaria* d.) Streličasta g. **draba** L.
Zelen; grane cvata pri dnu s l.; p. sprijeda široko okriljen. Poljska g. **campestre** (L.) R. Br.

- 4 Dršci p. gotovo uopće ne strše; p. izrubljen, sprijeda široko okriljen. *Kult. i podivlj.* Sjetvena g. **sativum** L.
Dršci p. strše; p. usko ili uopće nije okriljen 5

- 5 P. ušiljen, s izrazitim v.; većina l. nerazdijeljena. Uskolsna g. **graminifolium** L.
P. tup, gotovo bez v. 6

- 6 Lat. gotovo uvijek razvijene; gornji l. većinom nazubljeni; p. jasno okriljen. *Advent.* Virginska g. **virginicum** L.
Lat. gotovo uvijek nedostaju; gornji l. većinom cjelovitog ruba; p. jedva primjetljivo okriljen; b. neugodna mirisa. Smrdljiva g. **ruderales** L.

42. *Coronopus* Zinn. — odra

Zelen; st. polegla, vrlo razgranjena; l. goli, 1–2 puta rasperani; komuščice ušiljene. (C. squamatus) Puzava o. **procumbens** Gilib.

43. *Biscutella* L. — dvoštitka

Trajnica; lapovi donekle strše, bez ostruge; st. u gornjem dijelu gola, u donjem obično s ukočenim dlakama. Pretplanin. i planin. podr. Glatka d. **laevigata** L.¹

Jednogod. zelen; lapovi uspravni, 2 vanjska s ostrugom; st. s gustim, ukočenim dlakama. Sredoz. podr. (B. hispida) Dlakava d.

cichoriifolia Lois.

¹ Obuhvaća više oblika.

44. *Hutchinsia* R. Br. — grančika
(inkl. *Hornungia* et *Hymenolobus*)

- 1 Trajne, planinske b. s l. u prizemnoj rozeti; lat. otprilike 2 puta tako duge kao č. 2
Jednogod. zeleni; st. nosi l.; lat. samo malo dulje od č. 3

- 2 Lat. naglo stegnute u klinac (unguis); gr. s p. rahao, produžen; p. s obje strane šiljast, s kratkim v. Vapnenačka podloga, planin. podr. Planinska g. **alpina** (L.) R. Br.
Lat. postupno sužene u klinac; gr. s p. gust, gotovo štitast; p. tup; stg. sjedeća. Planin. pašnjaci, mjesta gdje se topi snijeg. Niska g. **brevicaulis** Hoppe

- 3 Pretinci p. s 2 s.; svi l. rasperani. (*Hornungia* p.) Kamenjarska g. **petraea** (L.) R. Br.
Pretinci p. s više s.; gornji l. samo donekle ili uopće nisu razdijeljeni; gr. produžen, s mnogo cvj.; p. jajolik ili duguljast. Sjenovita mjesta uz obale mora. (*Hymenolobus* p.) Polegnuta g. **procumbens** (L.) Desv.

45. *Iberis* L. — ognjica, snjeguljak

- 1 Polugrmovi s drvenastom, vrlo razgranjenom st. 2
B. sa zeljastom st. (vrlo rijetko drvenastom, ali je tada samo pri dnu slabo razgranjena) 3

- 2 Do 30 cm visoka b.; l. kožnati, lancetasti na rubu često hrapavi; cvj. veliki, bijeli, malokad ružičasti. Pretplanin. podr. (*i kult. i podivlj.*) (I. garrethiana) Vazdazelena o. **sempervirens** L.
Niska, 5–10 cm visoka b.; l. gotovo mesnati, linealni, šiljasti, goli; cvj. bijeli ili crvenkasti. Kamenjarska o. **saxatilis** L.

- 3 Donji l. perasto razdijeljeni, isperci linealni; cvj. bijeli. Kamenita mjesto. Perasta o. **pinnata** L.
Donji l. cjeloviti 4

- 4 Donji l. lopatasti, gornji linealno lopatasti, tupi; st. većinom niska (ponekad pri dnu drvenasta i razgranjena); cvj. bijeli ili ružičasti; komuščice okruglaste, sprijeda široko okriljene. Planinska točila. Točilarska o. **carnea** W. K.
L. st. lancetasti ili linealni, šiljasti; st. zeljasta, nerazgranjena ili u gornjem dijelu (malokad pri dnu) razgranjena; p. okriljen. Štitasta o. **umbellata** L.

46. *Aethionema* R. Br. — kamnica

St. većinom pri dnu razgranjena; l. linealni, najdonji lopatasti; čitava b. modrikasto nahukana; cvj. ljubičasti. Kamenita mjesta. Kamenjarska k. **saxatile** (L.) R. Br.

47. *Kernera* Med. — kršika

Trajnica; st. uspravna; l. u rozeti, lopatasti, cjeloviti ili nazubljeni; cvat vrlo rahao; cvj. bijeli. Vapnenačka podloga. Pretplanin. podr. Kamenjarska k. *saxatilis* (L.) Rchb.

48. *Thlaspi* L. — čestika

- 1 Dvogod. zeleni ili trajnice 2
Jednogod. zeleni 3

2 Pretinci p. s 1, najviše 2 s.; cvj. veliki, lat. bijele, 3–4 puta dulje od č.; p. sprijeda široko okriljen. Šume. Gorska č. *montanum* L.

Pretinci p. s 2–4 s.; č. ljubičasta, svijetlo obrubljena. Rana č. *praecox* Wulf.

3 L. st. pri dnu srcoliki i obuhvaćaju st., prema dnu nisu suženi; s. glatka. Prorasla č. *perfoliatum* L.

L. st. pri dnu kopljasti, sjedeći, prema dnu suženi; s. naborana ili s jamicama; b. mirišu na luk 4

4 Komuščica plosnata, široko okriljena; s. naborana. Poljska č. *arvensis* L.

Komuščica trbušasta, vrlo usko okriljena; s. mrežasto jamičasta. Polja. Smrdljiva č. *alliaceum* L.

49. *Teesdalea* R. Br. — gorušina

Prizemni l. u rozeti, lirasto rasperani, rjeđe nerazdijeljeni; lat. bijele, malene, vanjske veće. Golostabljica g. *nudicaulis* (L.) R. Br.

50. *Peltaria* Jacq. — lukica

Trajnica; l. st. duboko srcoliki i obuhvaćaju st.; komuščice gotovo okrugle, sploštene, s mrežastim žilicama. Mrežasta l. *alliancea* Jacq.

51. *Capsella* Med. — rusomača

Postrani rubovi komuščice izbočeni ili gotovo ravni; lat. izrazito duže od lapova, često ih nema. Prava r. *bursa pastoris* (L.) Med.

Postrani rubovi komuščice udubljeni; lat. jedva duže od većinom crvenkastih lapova. Sredoz. podr. Sredozemna r. *rubella* Reut.

52. *Camelina* Cr. — podlanak

1 St. i l. s jednostavnim i rašljastim dlakama; p. kruškolik, 2–3 puta tako dug kao v., sa širokim sploštenim rubom. Sitnoplodni p. *microcarpa* Andr.

St. i l. s kratkim, većinom zvjezdastim dlakama ili gotovo goli; p. 3–5 puta tako dug kao v., s uskim sploštenim rubom 2

2 P. s mekom ljuskom, često gotovo okruglast, sprijeda odrezan ili izrubljen, na vodoravno stršećem ili prema dolje zavinutom dršku; donji l. većinom udubljeni nazubljeni, malokad cjelovitog ruba. (C. dentata) Nazubljeni p. *alyssum* (Mill.) Thell.

P. s tvrdom ljuskom, kruškolik, sprijeda zaobljen, na uspravno stršećem dršku; l. cjelovitog ruba ili nazubljeni. Sjetveni p. *sativa* (L.) Cr.

53. *Neslia* Desv. — žumanka

(*Vogelia* Med.)

P. gotovo okrugao, bez izrazitih rebara. Polja, pusta mjesta. (*Vogelia* p.) Metličasta ž. *paniculata* (L.) Desv.

P. lećastog oblika, s 4 rebra. Sredoz. podr. (*Vogelia* a.) Zašiljena ž. *apiculata* F., M. et Avé Lall.

Porodica: *Resedaceae*

Zeleni s izmjeničnim l. Cvj. nepravilni, ž, u gr.; 4–7 lapova i lat.; pr. 10–40; pl. 1, nadrasla, prema gore otvorena, s 3–6 kratkih v.; p. je tobolac (prema gore otvoren).

Rod

Cvj. neugledni, bjelkasti ili žučkasti; lat. nejednake, većinom rascijepane **Reseda str. 131**

Vrste

1. *Reseda* L. — rezeda, katanac

1 Po 5–6 lapova i lat. 2
Po 4 lapa i lat.; l. cjeloviti, duguljasto lancetasti; gr. produžen, nalik na kl.; cvj. žučkasti. Žučkasta r. **luteola** L.

2 Svi l. rasperani, samo najdonji često cjeloviti 3
L. kijačasto lancetasti, gornji često na 2–3 dijela rascijepani; 6 bjelkastih lat., dulje od stršećih lapova. Kijačasta r. **phyteuma** L.

3 6 žučkastih lat.; 3 stg. Žuta r. **lutea** L.
5 bijelih lat.; 4 stg. Sredoz. podr. Bijela r. **alba** L.

Porodica: *Cistaceae*

B. s cjelovitim, većinom nasuprotnim, malokad izmjeničnim l. Cvj. pravilni, ž; 5 lapova (nejednaki), 5 lat.; pr. mnogo; pl. 1, nadrasla; p. je tobolac.

Rodovi

- 1 Tobolac s 5 (ili 10) zaklopaca; 2 vanjska lapa gotovo jednako velika ili veća od unutarnjih; grmovi s bijelim ili crvenim cvj. **Cistus str. 132**
Tobolac s 3 zaklopca; 2 vanjska lapa manja od unutarnjih; cvj. većinom žuti, malokad bijeli ili ružičasti 2
- 2 Svi pr. fertilni; l. malokad izrazito linealni, plosnati ili na rubu previnuti **Helianthemum str. 132**
Vanjski pr. bez a., nalik na čislo; l. linealni ili linealno lancetasti, polukrugli **Fumana str. 133**

Vrste

1. **Cistus** L. — bušini

- 1 Cvj. crveni; lapovi jednaki ili vanjski nešto širi 2
Cvj. bijeli, 2 vanjska lapa znatno šira od unutarnjih 3
- 2 B. bez žljezdastih dlaka. Sredoz. podr. (C. incanus) Vlasnati b. **villosus** L.
Donja strana l., mlade grane, cvjetne stapke i č. žljezdasto dlakave. Sredoz. podr. Kretski b. **creticus** L.
- 3 L. linealno lancetasti, s obje strane ljepljivi; cvat jednostran. Sredoz. podr. Ljepivi b. **monspeliensis** L.
L. jajoliki, tupi, s kratkim dlakama; cvjetne stapke na vrhu grana gotovo štitoliko poredane. Sredoz. podr. Bijeli b. **salviifolius** L.

2. **Helianthemum** Mill. — sunčanica

- 1 Palistića nema; pr. nadvisuju v. 2
L. (bar gornji) s palistićima 5
- 2 L. odozdo ili s obje strane sivo ili bijelo pustenasti. Vapnenačko tlo. Siva s. **canum** (L.) Baumg.¹
L. s obje strane zeleni 3
- 3 Cvj. vrlo maleni, dosta brojni; l. nisu u rozeti, na vrhu tupi. Sredoz. podr. Sredozemna s. **italicum** (L.) Pers.
Cvj. veći (nisu izrazito maleni); donji l. u ± jasno izraženoj rozeti . . . 4

¹ Obuhvaća više oblika.

- 4 L. lancetasti, kratki; cvjetni pupovi okruglasti. Stjenovita s. **rupifragum** Kern.
L. obrnuto jajoliki ili duguljasti, tupi; cvjetni pupovi jajoliki; u cvatu 3–8 cvj. Planin. podr. Planinska sunčanica. **alpestre** (Jacq.) DC.
- 5 V. dug, u donjem dijelu koljenčasto previnut, prema gore odeblijao, jednako dug ili dulji od pr. 6
V. kratak i ravan ili ga uopće nema 8
- 6 L. odozdo zvjezdasto dlakavi i sivo ili bijelo pustenasti; lapovi između žila pustenasti; cvj. umjerene veličine. (H. vulgare) Obična s. **nummularium** (L.) Mill.¹
L. odozdo rijetkodlakavi ili gotovo goli 7
- 7 L. goli ili samo na rubu i uz glavnu žilu dlakavi; cvat siromašan; cvj. vrlo veliki; lapovi između žila goli, uz žile s čupercima dlaka. Planin. podr. (H. glabrum) Sjavna s. **nitidum** Clem.
L. dlakavi; cvatovi razmjerno bogati; cvj. razmjerno maleni; lapovi između žila s vrlo kratkim dlakama ili pustenasti. (H. obscurum) Tamna s. **ovatum** (Viv.) Dun.¹
- 8 L. s kratkom peteljkom i perastom nervaturom; cvjetne stapke s br.; lapovi s 3 izrazite žile. Vrbolisna s. **salicifolium** (L.) Mill.
L. sjedeći, s 3 žile; cvjetne stapke bez br.; lapovi s nejasnim žilama. Sredoz. podr. (Tuberaria g.) Istočkana s. **guttatum** (L.) Mill.

3. **Fumana** (Dun.) Spach — sunčac

- 1 L. s palistićima 2
L. bez palistića 4
- 2 Cvj. pojedinačni; tobolac s 12 s.; l. izmjenični, fino žljezdastodlakavi. Sredoz. podr. Arapski s. **arabica** (Jusl.) Spach
Cvj. u terminalnim kovrčicama 3
- 3 L. linealnolancetasti, na rubu previnuti, nasuprotni (ili samo gornji izmjenični); s. brazdastorupičasta ili fino mrežastorupičasta. Sredoz. podr. Sredozemni s. **thymifolia** (L.) Verl.
L. nitastookruglasti, izmjenični, u pazušu često s čupercima l., goli; s. duboko mrežastorupičasta. Sredoz. podr. Glatkonogi s. **laevipes** (Jusl.) Spach

¹ Obuhvaća više oblika.

- 4 St. s prileglim dlakama; l. grana koje nose cvj. otprilike iste veličine; dršci p. otprilike jednako dugi kao i njihove br. (F. vulgaris) Obični s. **procumbens** Gren.
St. s kratkim, stršećim dlakama; srednji l. grana koje nose cvj. najveći; dršci p. 2 – 3 puta tako dugi kao njihove br. Sredoz. podr. Vrjesoliki s. **ericoides** (Cav.) Gdgr.

Porodica: Violaceae

Trajnice ili zeleni s izmjeničnim l. i palistićima. Cvj. nepravilni, ž; 5 lapova, 5 nejednakih lat. od kojih je najdonja produžena prema natrag u šuplju ostrugu; 5 pr.; pl. 1, nadrasla, s mnogo sjem. zametaka i 1 v.; p. je tobolac koji se otvara s 3 zaklopca, a sadrži mnogo s.

Rod

Svaki lap ima pri dnu privjesak **Viola str. 134**

Vrste

1. Viola L. — ljubica

- 1 4 lat. okrenute prema gore 2
2 lat. okrenute prema gore, 3 prema dolje 7
- 2 V. kukasto svinut; stg. plosnata, gotovo dvokrpasta; l. bubrežasti; st. većinom s 2 žuta cvj. Šume i sjenovita mjesta. Dvocvjetna lj. **biflora** L.
V. uglavnom ravan; stg. ima oblik boce i s obje strane nosi čuperak dlaka 3
- 3 Ostruga otprilike za polovinu kraća od lat. 4
Ostruga otprilike iste dužine kao i lat.; cvj. žuti; l. široko jajoliki ili gotovo okrugli; st. vrlo niska. Planin. podr., uz mjesta gdje se topi snijeg. Cojsova lj. **zoysii** Wulf.
- 4 Lat. iste dužine ili kraće od lapova, žućkaste ili bijele, često ljubičasto isprugane ili modrikasto nahukane; jednog. b. 5
Lat. duže (često i dvostruko) od lapova¹ 6

¹ Ovamo pripada i tzv. vrtna maćuhica, koju uzgajaju u vrtovima i nasadima, tj. V. hortensis (DC) Wettst.

- 5 Terminalni odsječak gornjih palistića na dugoj peteljci, gotovo jednake veličine kao čitav l. koji mu pripada. Kitajbelova lj. **kitai-beliana** R. S.
Terminalni odsječak palistića redovno mnogo manji od l. koji mu pripada. Poljska lj. **arvensis** Murr.
- 6 Zelen; većinom samo 2 gornje lat. potpuno ili djelomično ljubičaste, ostale žute ili bjelkaste; gornji l. duguljasti ili lancetasti, tupi. »Maćuhica« **tricolor** L.
Trajnica; l. široki, gornji šiljasti; cvj. ljubičasti, malokad žuti. Planin. i pretplanin. podr. Makedonska lj. **macedonica** Boiss. et Heldr.
- 7 Svi l. prizemni; lapovi tupi 8
St. redovno nosi l.; lapovi ušiljeni ili šiljasti 15
- 8 Stg. izdubljena ili proširena u kosu pločicu 9
Stg. svinuta u obliku tankog kljunića 10
- 9 L. razdijeljeni na više dijelova; cvj. blijedoljubičasti. Perastolisna lj. **pinnata** L.
L. nerazdijeljeni; cvj. crvenkastoljubičasti; palistići kožičasti, jajoliki, ušiljeni, cjeloviti. Močvarna mjesta. Močvarna lj. **palustris** L.
- 10 B. s vriježama 11
B. bez vriježa 14
- 11 L. okruglasto srcoliki, široko zaobljeni; palistići kratko resasti; cvj. ljubičasti (malokad bijeli), mirisavi. Mirisava lj. **odorata** L.
L. srcoliko jajoliki ili duguljasto srcoliki, ± šiljasti (malokad tupi) . 12
- 12 L. većinom prezimljuju; br. pričvršćene u sredini ili iznad sredine cvjetne stapke; cvj. bijeli ili ljubičasti 13
L. većinom ne prezimljuju, goli, tupi, srcoliki; br. pričvršćene ispod sredine cvjetne stapke; cvj. ljubičasti, u ždrijelu bijeli. Jadranska lj. **adriatica** Freyn
- 13 L. jajoliki, često ušiljeni, široko srcoliko izrezani; cvj. bijeli ili ljubičasti, mirisavi. Bijela lj. **alba** Bess.
L. okruglasto jajoliki, tupi ili zaobljeni, s uskim i dubokim srcolikim izrezom. Denhardova lj. **denhardtii** Ten.
- 14 L. pri dnu izrazito srcoliki; cvj. bez mirisa. Rutava lj. **hirta** L.
L. pri dnu odrezani ili prema peteljci suženi, jajoliko duguljasti, razmjerno debeli, rijetkodlakavi; cvj. ljubičasti, mirisavi. Pusta mjesta, livade. Promjenjiva lj. **ambigua** W. K.

- 15 St. jednoredno dlakava, u početku cvatnje još nerazvijena (stoga cvjetne stapke prizemne); cvj. blijedoljubičasti. Šume. Čudesna lj. **mirabilis** L.
St. gola ili kratko dlakava, ali nikada jednoredno dlakava, u početku cvatnje redovno razvijena 16
- 16 Palistići srednjih l. st. jednako dugi ili dulji od peteljke l.; cvj. modri ili bijeli; st. visoka, u gornjem dijelu fino dlakava. Močvarna mjesta. Visoka lj. **elatior** Fr.
Palistići srednjih l. st. kraći od peteljke l. (samo oni najgornjih l. katkada dulji) 17
- 17 Palistići srednjih l. st. otprilike tako dugi kao polovina peteljke l., oni najgornjih l. kao čitava peteljka; l. jajoliki, pri dnu često plitko srcoliki. (V. canina Schloss. et Vuk.) Gorska lj. **montana** L.
Palistići kraći od polovine peteljke l. 18
- 18 St. niska; l. maleni, srcoliko okruglasti, cvj. maleni, ostruga 2 puta dulja od privjesaka č. Kamenjarska lj. **rupestris** Schm.
St. ± produljena; l. srcoliki ili jajoliko duguljasti, rjeđe srcoliko okruglasti 19
- 19 Cvj. i ostruga svijetloljubičasti (vrlo rijetko bijeli), razmjerno maleni; privjesci č. vrlo maleni. Šume. Šumska lj. **sylvestris** Lam.
Cvj. blijedo modroljubičasti sa žučkastobijelom ostrugom, veliki; privjesci č. razmjerno veliki 20
- 20 St. izbijaju iz busena prizemnih l.; l. otprilike iste duljine i širine, mekani, šiljasti; tobolac šiljast. Šume, livade. Rivinijeva lj. **riviniana** Rchb.¹
Nema busena prizemnih l.; l. većinom dulji nego što su široki, donekle kožnati; tobolac tup, tek na vrhu s malenim šiljkom. Pasja lj. **canina** L.

* U roda *Viola* dosta su česti križanci.

Porodica: Droseraceae

Trajne močvarne ili vodene b. s rozetastim ili izmjeničnim, cjelovitim l. Cvj. pravilni, ♂; po 5 lapova, lat. i pr.; pl. 1, nadrasla, s 3–5 v.; p. je tobolac.

¹ Obuhvaća nekoliko oblika.

Rodovi

- B. močvara ili tresetišta (cretova); l. u prizemnoj rozeti, s dugim, crvenim, podražljivim, glavičastim žljezdastim dlakama; cvj. bijeli **Drosera str. 137**
Vodene b.; l. u pršljenima, s bodljastim čekinjama, ali bez glavičastih žljezda; cvj. zelenkasti, pojedinačno u pazušcu l. **Aldrovanda str. 137**

Vrste

1. **Drosera** L. — rosika
L. okrugli; st. uspravna, otprilike 3 puta dulja od l. Cretovi (tresetišta). Okruglolisna r. **rotundifolia** L.
2. **Aldrovanda** L. — vodena stupica
Cvjetne stapke okriljene, pri kraju sa 6 bodljastih čekinja; plojka l. trbušasto napuhnuta. Stajačice. Mjehurasta v. s. **vesiculosa** L.

Porodica: Elatinaceae

Redovno malene, nježne zeleni koje žive u mulju ili vodi. L. nasuprotni ili u pršljenima, cjeloviti, s palistićima. Cvj. ♂ pravilni, pojedinačno u pazušcu l.; 2–4 lapa, 3–4 lat.; 3, 6 ili 8 pr.; pl. 1, nadrasla, s 3–4 v.; p. je tobolac s mnogo s.

Rod

- Cvj. maleni, bijeli, ružičasti ili zelenkastobijeli **Elatine str. 137**

Vrste

1. **Elatine** L. — pobarica
1 L. u pršljenima, linealni, pod vodom; po 3 lapa i lat.; 8 pr. Močvarna mjesta. Pršljenasta p. **alsinastrum** L.
L. nasuprotni 2
- 2 Cvj. na stapkama; po 3 lapa i lat.; 6. pr. Močvare, stajačice. Šestoprašnička p. **hexandra** (Lapierre) DC.
Cvj. sjedeći; 2 lapa, 3 lat. i 3 pr. Močvare, stajačice. Troprašnička p. **triandra** Schk.

Porodica: **Tamaricaceae**

Grmovi ili drveće s vrlo malenim, ljuskavim, izmjeničnim l., bez palistića. Cvj. maleni, u gr. ili kl., pravilni; ♂; 5 lapova i 5 lat.; 5 pr.; pl. l. nadrasla; p. je tobolac koji se otvara s 3 zaklopca.

Rod

L. napola obuhvaćaju st.; 5 pr. **Tamarix str. 138**

Vrste

1. **Tamarix** L. — metlika

Cvat vitak; l. prilegli; br. na vrhu s tankim šiljkom. Uz more. (*i kult.*) Francuska m. **gallica** L.

Cvat debeo; l. ± strše; br. tupe. Uz more. (*i kult.*) (T. africana) Dalmatinska m. **dalmatica** Baum

Porodica: **Frankeniaceae**

Maleni polugrmovi. L. cjeloviti, maleni, nasuprotni, obrnuto jajasti. Cvj. ♂, maleni, u vršnim odn. postranim pašticima ili pojedinačni.

Rod

Cvj. s po 5 lapova i lat., 4 ili 6 prašnika i 1 nadraslom pl. s 3 sjedeće stg. **Frankenia str. 138**

Vrsta

Frankenia L. — frankenija

L. odozdo brašnastoprašnjavi; cvj. ružičasti. Rijetka b. sredoz. podr. **pulverulenta** L.

Porodica: **Cucurbitaceae**

Trajnice ili zeleni. St. polegla ili se penje s pomoću vitica. L. izmjenični, većinom krpasti. Palistića nema. Cvj. o, rijetko oo, pravilni; 5 lapova i lat., 5 pr., ponekad srasli, češće 1 slobodan, a ostali po 2 srasli; pl. l, podrasla; v. stupast, s 3 (-5) stg.; p. sličan bobi, često vrlo velik.

Rodovi

- 1 B. bez vitica; cvj. o **Ecballium str. 139**
- B. s viticama 2

- 2 Vitice jednostavne 3
- Vitice dva ili više puta rascijepane 4
- 3 Cvj. zelenkastobijeli; bobice malene, okruglaste; trajnice koje se penju; st. hrapava **Bryonia str. 139**
- Cvj. žuti; p. velik, duguljast ili okruglast; jednogod. zeleni; st. s ukočenim dlakama **Cucumis str. 139**
- 4 Vj. koturast, lat. gotovo slobodne; p. produžen, kijačast ili ima oblik boce **Lagenaria str. 139**
- Vj. vrčasto zvonolik, lat. srasle; p. okruglast 5
- 5 St. s čekinjicama i čvorovima te zbog toga hrapava; l. dlanoliko krpasti, krpe nazubljene; cvj. vrlo veliki; s. bijele **Cucurbita str. 140**
- St. dlakava; l. trokrpasti ili perasto krpasti, pojedine krpe udubljeno urezane; cvj. razmjerno maleni; s. crne **Colocynthis str. 139**

Vrste

1. **Bryonia** L. — bljuštac

Cvj. o; bobice crne; stg. gola. Bijeli b. **alba** L.

Cvj. oo; bobice crvene; stg. dlakava. Dvodomni b. **dioica** Jacq.

2. **Ecballium** Rich. f. — štrcalica

St. s bodljasto ukočenim dlakama; cvj. žuti; p. jajolik, s ukočenim dlakama. Sredoz. podr. Primorska š. **elaterium** (L.) Rich. f.

3. **Colocynthis** Mill. — lubenica (Citrullus Forsk.)

Zelen; st. polegla; cvj. žučkasto zeleni sa smeđim žilicama. *Kult. i podivlj.* (Citrullus vulgaris) »Lubenica«. **citrullus** (L.) Fritsch

4. **Cucumis** L. — krastavac odnosno dinja

Uglovi l. šiljasti; p. duguljast, bradavičav, zelen ili žučkast. *Kult.* »Krastavac«. **sativus** L.

Uglovi l. zaobljeni; p. okrugao ili jajolik, gladak ili hrapav. *Kult.* »Dinja«. **melo** L.¹

5. **Lagenaria** Sér. — tikvica

Zelen; st. glatka; l. sroliki, nazubljeni; cvj. bijeli; p. gladak. *Kult.* (Sredoz. podr.) Obična t. **vulgaris** Sér.

¹ Obuhvaća više oblika.

6. Cucurbita L. — bundeva

- 1 Krpe l. zaobljene; sve cvjetne stapke okrugle; lat. zlatnožute; p. vrlo velik. *Kult.* »Pečenica«. **maxima** Duch.
Krpe l. većinom šiljaste; bar stapke ♀ cvj. bridaste 2
- 2 St. bridasta; l. s ukočenim, bodljastim dlakama; sve cvjetne stapke tupo bridaste; lat. zlatnožute. *Kult.* Obična b. **pepo** L.
St. okruglasta; l. s mekanim dlakama; stapke ♂ cvj. valjkaste, ♀ cvj. 5-bridaste; lat. svijetložute. *Kult.* Mošusna b. **moschata** Duch.

Porodica: Guttiferae

Trajnice ili polugrmovi s cjelovitim, najčešće nasuprotnim l., bez palistića. Cvj. pravilni, ♂; po 5 lapova i lat.; pr. brojni, pri dnu srasli u (3–)5 svežnjica; pl. l. nadrasla; p. je tobolac, malokad boba.

Rod

L. često providno istočkani; cvj. žuti **Hypericum** str. 140

Vrste

1. **Hypericum** L. — pljuskavica, trava sv. Ivana

- 1 Lapovi na rubu cjeloviti ili slabo nazubljeni, nisu resasti i redovno bez žlijezda 2
Lapovi resasti bez žlijezda, ili resasti sa žlijezdama ili pilasti sa žlijezdama 5
- 2 St. 4-bridna 3
St. okrugla ili s 2 izbočene pruge 4
- 3 St. okriljena; l. široko eliptični, pri dnu široki i obuhvaćaju st., gusto providno istočkani; lapovi usko linealni; lat. malo duže od lapova. Vlažna mjesta. Oštra p. **acutum** Mch.
St. nije okriljena; l. eliptični, većinom nisu istočkani; lapovi jajoliki, crno istočkani; lat. 3 puta dulje od lapova, s brojnim crnim prozirnim točkama. (H. maculatum) Četverouglasta p. **quadrangulum** L.
- 4 Redovno više st.; st. tanke i polegle, do 15 cm visoke; lapovi s malenom bodljicom; 15–20 pr. Vlažna, pješčana mjesta. Polegnuta p. **humifusum** L.
St. pojedinačna, uspravna, s 2 izdignute pruge; lapovi šiljasti; 50–60 pr. (inkl. H. veronense) Rupičasta p. **perforatum** L.¹

¹ Obuhvaća veći broj oblika, koji se ponekad vrlo teško međusobno razlikuju.

- 5 L. gusto (kratko) dlakavi; st. fino dlakava; lapovi s crnim žlijezdama. Šume. Čupavodlakava p. **hirsutum** L.
L. goli 6
- 6 Lapovi resasti, bez žlijezda; st. uspravna, s 2 izdignute pruge; l. jajoliki lancetasti, pri dnu zaobljeni, sjedeći, šiljasti, na rubu malo previnuti. Bradata p. **barbatum** Jacq.
Lapovi resasti ili pilasti, sa žlijezdama 7
- 7 Lapovi sa žlijezdama koje su sjedeće ili na vrlo kratku dršku (držak nije dulji od promjera žlijezde) 8
Lapovi sa žlijezdama na dugu dršku (držak znatno dulji od žlijezde) 9
- 8 Lapovi tupi, jajoliki ili eliptični; l. obuhvaćaju st., odozdo sivozeleni, prozirno istočkani. Kamenita mjesta. Lijepa p. **pulchrum** L.
Lapovi šiljasti, lancetasti; l. na rubu previnuti, s crnim točkastim žlijezdama, čitava plojka fino žljezdasto istočkana. Kamenita mjesta. Otmjena p. **elegans** Steph.
- 9 L. duguljasti ili lancetasti, pri dnu nisu srcoliki; st. većinom nerazgranjena, u gornjem dijelu bez l.; cvat gust; lapovi na rubu pilasti, s crnim žlijezdama; lat. bez crnih točaka. Šume. Gorska p. **montanum** L.
L. (bar gornji) pri dnu srcoliki, sjedeći 10
- 10 L. prozirno istočkani; st. 4-bridasta; tobolac s nadutim žlijezdama. Šume. Štitasta p. **umbellatum** Kern.
L. nisu prozirno istočkani, odozdo s mrežolikim žilama; st. okrugla, u gornjem dijelu s 2 pruge; pojedine rese lapova sa žlijezdama, druge bez žlijezda; lat. 3 puta duže od č., crno istočkane. Pretplanin. podr. (H. alpinum) Planinska p. **alpinum** W. K.

Porodica: Malvaceae

Zeleni ili trajnice, malokad polugrmovi ili grmovi. L. izmjenični, većinom krpasti ili razdijeljeni, s palistićima. Cvj. ♂, pravilni; 5 lapova, pri dnu većinom srasli, redovno oko njih vanjska č. koja se sastoji od 3 do 9 ± sraslih ili slobodnih l.; 5 lat.; pr. brojni, srasli u cijev (columna) unutar koje se nalazi v.; pl. l. nadrasla, od 5 ili više pl. l. koji su u krugu poredani i prirasli na centralni stupić; svaki pl. l. sadrži 1 ili više sjem. zametaka; v. 1, razdijeljen na toliko grana koliko ima pl. l.; p. je kalavac, malokad tobolac.

Rodovi

- 1 Vanjske č. nema; cvj. žuti **Abutilon** str. 142
Vanjska č. razvijena 2

- 2 V. razdijeljen na 5 grana; p. je tobolac s 5 pretinaca; vanjska č. od 6 – 12 l. **Hibiscus str. 142**
V. razdijeljen na veći broj grana 3
- 3 Vanjska č. od 3 l. 4
Vanjska č. od 6 – 9 l. 5
- 4 L. vanjske č. pri dnu srasli **Lavatera str. 143**
L. vanjske č. slobodni; lat. izrubljene **Malva str. 142**
- 5 Pl. l. poredani oko v. u 1 redu **Althaea str. 143**
Pl. l. poredani oko v. u više redova **Kitabela str. 144**

Vrste

1. Hibiscus L. — sljezolika

Jednogod. zelen; gornji l. 3 – 5-dijelni, srednji dio produžen; lat. blijedožute, pri dnu tamnocrvenocrne. Vršača s. **trionum L.**

Grm; l. gotovo cjeloviti ili 3-krpasti; lat. tamnocrvene, ljubičaste ili bijele. *Kult i podivlj.* Sirijska s. **syriacus L.**

2. Abutilon Gaertn. — mračnjak

L. sroliko okruglasti, ušiljeni, izverugani, pustenasti; cvj. žuti, u pazušcu l.; visoka jednogod. zelen. (*i kult.*) (A. avicennae) Teofrastov m. **theophrasti Med.**

3. Malva L. — sljez

- 1 Cvj. pojedinačno ili malo njih u pazušcu l., ružičasti; l. dlanoliko razdijeljeni; trajnice 2
Veći broj cvj. u pazušcu l.; l. krpasti; zeleni 3
- 2 Cvjetne stapke i č. pustenasto hrapave; l. vanjske č. jajoliki; p. gol; b. gotovo bez mirisa. Bezmirisni s. **alcea L.**
Cvj. stapke i č. većinom s jednostavnim, ukočenim dlakama; l. vanjske č. linealno lancetasti; p. hrapavo dlakav; b. miriše na mošus. Mošusni s. **moschata L.**
- 3 Lat. 3 – 4 puta tako duge kao č. 4
Lat. najviše 2 puta tako duge kao č. 5

- 4 St. uspravna ili se uzdiže; l. goli ili ponekad zvjezdasto dlakavi, 5 – 7 krpasti, izverugano nazubljeni; cvjetne stapke kraće od br. Šumski s. **sylvestris L.**
St. polegla ili se uzdiže, dlakava; l. gusto zvjezdasto dlakavi, donji tupo 5-krpasti, gornji oštro 3-krpasti; cvjetne stapke jednako duge ili duže od br. Sredoz. podr. Promjenjivi s. **ambigua Guss.**¹
- 5 L. vanjske č. jajoliko duguljasti; cvj. po 3 – 6 zajedno, tamnoružičasti. Sredoz. podr. (M. montana) Gorski s. **nicaensis All.**
L. vanjske č. linealni; cvj. blijedoružičasti ili bijeli 6
- 6 Lat. dva puta dulje od č., duboko izrubljene; cvj. po 2 – 6 zajedno, blijedoružičasti. Korovni s. **neglecta Wallr.**
Lat. nisu dulje ili su jedva dulje od č. 7
- 7 Po 4 – 9 cvj. zajedno; cvjetne stapke duge, poslije cvatnje prema dolje svinute; cvj. blijedoružičasti. Sićušni s. **pusilla Sm.**
Po 2 – 6 cvj. zajedno; cvj. stapke kratke, poslije cvatnje strše; cvj. blijedocrveni ili bijeli. Sitnocvjetni s. **parviflora L.**

4. Lavatera L. — stola

- 1 Više ljubičastih cvj. u pazušcu l. 2
Cvj. pojedinačno u pazušcu l. 3
- 2 Visoki polugrm (do 3 m); l. 5 – 7 krpasti; cvj. sjedeći ili na kratkim stapkama. Sredoz. podr. Drvolika s. **arborea L.**
Dvogod. zelen; st. zeljasta (do 1 m visoka); donji l. plitko, gornji duboko 5-krpasti; cvj. na kratkim stapkama. Sredoz. podr. Kretska s. **cretica L.**
- 3 Cvjetne stapke 2 – 6 puta dulje od č.; plodići slabo naborani. Tiriška s. **thuringiaca L.**
Cvjetne stapke iste duljine ili kraće od č.; plodići poprečno naborani. Promjenjiva s. **ambigua DC.**

5. Althaea L. — bijeli sljez

- 1 Čitava b. s vodoravno stršećim, ukočenim dlakama; l. izverugani, donji bubrežasto 5-krpasti, srednji dlanoliko razdijeljeni, gornji na 3 – 5 dijelova duboko rascijepani; jednogod. zelen. Rutavi b. s. **hirsuta L.**
B. ± pustenasta; dvogod. zeleni ili trajnice 2

¹ Vjerojatno samo forma vrste *M. sylvestris*.

- 2 L. duboko na 3–5 dijelova razdijeljeni, pojedini odsječci linealno duguljasti; vanjska č. od 6–9 linealno lancetastih l., gotovo jednake duljine kao i lapovi; cvj. ružičasti; p. poprečno izbrazdan, gol. Konopljasti b. s. **cannabinata** L.
L. nerazdijeljeni ili krpasti, ponekad posve plitko na 3–5 dijelova rascijepani 3
- 3 Vanjska č. većinom na 9 l. rascijepana; l. mekano zvjezdasto dlakavi, trokutasto jajoliki, šiljasti; više cvj. u pazušcu l.; lat. blijedoružičaste ili bijele; a. tamnocrvene; p. zvjezdasto dlakav. (*i kult.*) Ljekoviti bijeli s. **officinalis** L.
Vanjska č. većinom na 6 l. rascijepana. 4
- 4 L. vanjske č. lancetasti, izrazito kraći od lapova; lat. okruglaste. Sredoz. podr. (*i kult.*) Ružičasti bijeli s. **rosea** (L.) Cav.
L. vanjske č. jajoliki ili jajoliko lancetasti, gotovo iste dužine kao i lapovi; lat. obrnuto sroljike, ljubičastoružičaste, pri dnu sumpornožute; a žute. (*Alcea biennis*) Blijedi b. s. **pallida** (W. K.) Willd.

6. **Kitaibela** Willd. — kadivka

Grm; l. dlanoliko 5–7 krpasti; pojedine krpe trokutaste, srednja produžena, na rubu pilaste; cvj. pojedinačni ili po 2–3, blijedoružičasti ili bijeli. Dlanastolisna k. **vitifolia** Willd.

Porodica: Tiliaceae

Drveće s cjelovitim, izmjeničnim l. i palistićima koji otpadaju. Cvj. pravilni, ž; po 5 lapova i lat.; pr. brojni (ponekad i 5 sterilnih pr. u obliku ljusaka); pl. 1. nadrasla; p. je oraščić.

Rod

L. sroljiko okruglasti, pilasti; cvj. žučkastobijeli, mirisavi, u pšt.; na držak cvata prirastao je duguljast l. nalik na krilce. **Tilia** str. 144

Vrste

1. **Tilia** L. — lipa

- 1 Ispred svake lat. 1 ljuska (sterilni pr.); l. odozdo bijelopustenasti. Šume. (*i kult.*) (*T. argentea*) Srebrna l. **tomentosa** Mch.
Sterilnih pr. nema; l. nisu odozdo pustenasti 2

- 2 L. odozgo tamnozeleni, odozdo modrozeleni, u uglovima žila s čupercima smeđih dlaka; u pšt. 5–7 cvj.; oraščić tanak. Šume. (*i kult.*) (*T. parvifolia*) Sitnolisna l. **cordata** Mill.
L. odozdo zeleni, u uglovima žila ± s čupercima bijelih dlačica; u pšt. 2–6 cvj.; oraščić drvenast 3
- 3 Grančice često dlakave; l. odozdo zeleni, goli ili rijetkodlakavi, u uglovima žila s izrazitim bijelim čupercima dlačica. Šume. Ljetna l. **platyphyllos** Scop.
Grančice gole; l. tanki, odozdo blijedo žučkastozeleni, s bijelim žilama, u uglovima žila s kratkim, bijelim čupercima. Šume. Žuta l. **flava** Wolny

Porodica: Linaceae

Zeleni ili trajnice s cjelovitim, većinom uskim l., bez palistića. Cvj. ž, pravilni; po 4–5 lapova, lat. i pr.; pr. pri dnu srasli; pl. 1, nadrasla; p. je tobolac ili koštunica.

Rodovi

- Cvj. pentamerni (građeni na osnovi broja 5) **Linum** str. 145
Cvj. tetramerni (građeni na osnovi broja 4) **Radiola** str. 147

Vrste

1. **Linum** L. — lan

- 1 Svi l. nasuprotni (samo gornji iznimno izmjenični), donji obrnuto jajoliki, gornji lancetasti; st. vrlo tanka; cvj. bijeli, pri dnu žuti, vrlo maleni. Bijeložuti l. **catharticum** L.
Svi ili većina l. izmjenični 2
- 2 Cvj. žuti 3
Cvj. bijeli, modri, ružičasti ili crveni 10
- 3 Jednogod. b.; lat. najviše 8 mm duge (malokad dulje, ali tada cvj. sjedeći, u produženim kovrčicama) 4
Trajnice; cvj. veliki 7
- 4 Lapovi bez žljezdastih dlaka, produženo linealni; donji l. jajoliko lancetasti, gornji lancetasti; cvj. gotovo sjedeći. Sredoz. podr. Čvorasti l. **nodiflorum** L.
Lapovi na rubu žljezdasto dlakavi 5

- 5 Cvj. u rahlim, razgranjenim kovrčicama; l. na rubu oštri; st. u gornjem dijelu razgranjena, gola. (L. trigynum) Francuski l. **gallicum** L.
Cvj. u pšt. ili u čupercima 6
- 6 Cvjetne stapke jednako duge ili dulje od č.; lat. 6 mm duge. (L. corymbulosum) Liburnijski l. **liburnicum** Scop.
Cvjetne stapke kraće od č.; lat. 8 mm duge. Sredoz. podr. Stegnuti l. **strictum** L.
- 7 L. pri dnu s obje strane s 1 žljezdom; lat. u donjem dijelu međusobno povezane 8
L. bez žljezda; lat. slobodne; donji l. nasuprotni, ostali izmjenični; cvj. u rahlim kovrčicama. Uz more. Primorski l. **maritimum** L.
- 8 Za vrijeme cvatnje nema prizemnih rozeta; l. jajoliko lancetasti, pri dnu suženi, sjedeći; lapovi 7–9 mm dugi, na rubu rijetko žljezdasto dlakavi. Suhe, vapnenačke rudine. Žuti l. **flavum** L.
Za vrijeme cvatnje razvijene prizemne, zelene rozete; b. planinskih predjela 9
- 9 Cvat gust, gotovo glavičast; lapovi jednako dugi kao i tobolac; l. zeleni. Žuti planinski l. **capitatum** Kit.
Cvat rahao (1–7 cvj.); lapovi dvostruko duži od tobolca; l. modrozeleni. Otmjeni l. **elegans** Sprun.
- 10 Lapovi sa žljezdastim dlakama 11
Lapovi bez žljezdastih dlaka 13
- 11 St. dlakava 12
St. gola ili samo pri dnu s kratkim dlakama; l. s 1 žilom, usko linealni, na rubu hrapavi; lapovi s 1 žilom; cvj. ružičasti ili bijeli. Tankolisni l. **tenuifolium** L.
- 12 St. i l. pustenasto dlakavi, samo najgornji l. žljezdasto dlakavi; č. hrapavo dlakava; cvj. svijetlomodri, pri dnu žučkasti. Suha mjesta. Rutavi l. **hirsutum** L.
St. ljepljivo dlakava; l. na rubu žljezdasto dlakavi, inače rijetkodlakavi; č. rijetkodlakava; cvj. ružičastožučkasti. Planin. livade. Ljepivi l. **viscosum** L.
- 13 V. gotovo do vrha međusobno srasli; l. lancetasti ili linealni, s 1 žilom; lapovi sa širokim, kožičastim rubom; cvj. svijetlomodri. Planin. livade. Planinski l. **hologynum** Rchb.
V. gotovo potpuno slobodni 14
- 14 Stg. kijačaste ili linealne 15
Stg. glavičaste 17

- 15 Jednogod. b.; l. lancetasti, s 3 žile; lapovi jajoliki, šiljasti, s kožičastim rubom, fino trepičavi; cvj. svijetlomodri. *Kult. i podivlj.* Pravi l. **usitatissimum** L.
Trajnice; l. linealno lancetasti 16
- 16 Lapovi lancetasti, dvostruko dulji od p.; lat. svijetlomodre; l. na rubu oštri. Planin. podr. Modri planinski l. **narbonense** L.
Lapovi jajoliki, gotovo iste duljine kao i p.; lat. tamnomodre; l. goli. (L. bienne) Uskolisni l. **angustifolium** Huds.
- 17 Stapke s p. prema dolje okrenute; l. vrlo uski (1 mm široki); lapovi jajoliko lancetasti s uskim kožičastim rubom. Tomazinijev l. **tommasinii** Rchb.
Stapke s p. uspravne; st. uspravna, do 90 cm visoka; unutarnji lapovi tupi. Višegodišnji l. **perenne** L.

2. Radiola Hill — sulanak

Vrlo nježna, malena, jednogod. zelen; st. gola, opetovano rašljasto razgranjena; l. nasuprotni, jajoliki, cjeloviti; cvj. bijeli, vrlo maleni. Vlažna, pješčana mjesta. Nježni s. **linoides** Roth

Porodica: Oxalidaceae

Trajnice ili zeleni s trodijelnim l. (sličnim l. djeteline), malokad četverodijelnim, na dugim peteljicama. Cvj. ž. pravilni; po 5 lapova i lat., slobodni ili pri dnu donekle srasli; 10 pr., također pri dnu donekle srasli; pl. 1. nadrasla, s 5 v.; p. je tobolac s 5 zaklopaca.

Rod

Malena, nježna b.; 5 vanjskih pr. kraći **Oxalis** str. 147

Vrste

1. Oxalis L. — cecelj

- 1 L. 4-dijelni; cvj. crvenoljubičasti; b. s lukovicom. *Kult. i podivlj.* Četverolisni c. **tetraphylla** Cav.
L. 3-dijelni; b. bez lukovice 2
- 2 Cvj. bijeli ili ružičasti, pojedinačni, na dugim stapkama, u pazušcu prizemnih l.; podanak puzav. Šume. Šumski c. **acetosella** L.
Cvj. žuti 3
- 3 B. rijetko dlakava, svijetlozelena, bez palistića; cvj. svijetložuti. (O. europaea) Europski c. **stricta** L.
B. gusto dlakava, mutnozeleno ili ljubičasto nahukana; palistići vrlo maleni, prirasli na peteljke l.; cvj. zlatnožuti. Rožičasti c. **corniculata** L.